naš tednik

LETO XXXV. — Številka 5 | 3. februarja 1983 | Cena 5.— šil. (7 din)

Poštnina plačana v gotovini | Celovec | P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt | Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Nova knjiga SIC
stran 2

Nekaj misli ob slov. kulturnem prazniku
stran 3

Župnik Posch umrl
stran 5

Tisk o Deteli
stran 6/7

2. Veleslalom na Libiču
stran 8

Velik padec dinarja

Pred kratkim je valutni kurz dinarja spet močno padel. Naše posojilnice so menjale dinar v razmerju 1 šiling proti 5,5 dinarjev, tako da si za 100 dinarjev dobil samo 18 ali 19 šilingov. Trgovine v obmejnem področju so menjale dinar malo bolje. Za 100 šilingov si dobil tam 480 dinarjev ali za sto dinarjev 20—21 šilingov. Tudi v Jugoslaviji se je uradni kurz dinarja poslabšal. Za sto šilingov dobiš v jugoslovanskih menjalnicah 390 dinarjev. Zato je tembolj nujno, da se v meddržavnem in maloobmejnem prometu dinarske meje pomaknejo navzgor. Poprečni osebni dohodek (mesečna plača) je 1982 bil v Sloveniji 15.000 dinarjev, kar bi danes pomenilo po oficialnem kurzu v Jugoslaviji 4000 šilingov, po kursu, ki velja pri nas, pa 3000 šilingov. Zato je tudi nekako razumljivo, da je za Jugoslovane pri nas vse postalo precej dražje.

Slovenska maša po radiu

V nedeljo, 6. februarja, ob 10. uri bo avstrijski radio (Ö 1) prenašal mašno bogoslužje v slovenščini iz župnijske cerkve Šmihel pri Pliberku. Cerkveni zbor pod vodstvom Miheja Sadjaka bo prepeval mašo Matije Tomca „Stopil bom". Na orgle bo igral prof. Jože Ropitz.

Seja predsedstva Narodnega sveta:

Odobritev poročila o razgovorih

Predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev je na svoji zadnji seji (v petek, 28. 1. 1983) razpravljalo o razgovoru z zveznim kanclerjem Kreiskim in odobrilo poročilo predsednika dr. Matevža Grilca. Pozdravilo je pripravljenost zveznega kanclerja, v dveh mesecih nadaljevati razgovore s predstavniki koroških Slovencev.

Na seji so člani predsedstva zavzeli tudi stališče k izjavam deželnega glavarja Wagnerja k zadnjim razgovorom na Dunaju. Wagner je imel v slovenski oddaji obširen intervju (28. 1.) ter se v bistvu ostro izrekel proti temu, da bi se manjšinska politika premaknila z mrtve točke: tako si tudi ne more predstavljati kakih vnaprejšnjih rešitev („Vorleistungen"), o katerih je govoril Kreisky po razgovoru. Zanj ostane tristrankarski pakt slej ko prej sveta krava. Predsedstvo je Wagnerjeve obširne izjave v slovenski oddaji celovškega radia označilo kot „polemične", vendar noče v javnosti razpravljati o teh polemičnih izjavah deželnega glavarja, namreč v interesu naslednjega razgovora z zveznim kanclerjem."

Pač pa je predsedstvo NSKS označilo ta intervju kot „zlorabo slovenske oddaje". Dejansko se stavi vprašanje, ali naj koroški Slovenci kar dvakrat na dan poslušamo v radiu Wagnerja in to v nemščini. Wagner je namreč v omenjeni slovenski oddaji govoril več minut nemško in celo slovenskega prevoda nismo slišali. Dejstvo, ki ga skoraj ne moreš verjeti! Slovenskim oddajam je čas že tako skopo odmerjen — in kljub temu je vedno več primerov, ko jemljejo slovenskim oddajam minute za to, da sme Wagner v nemščini napadati zavedne Slovence. So to še SLOVENSKE oddaje . . .?

Obisk KKZ pri škofu

Pretekli petek, 28. januarja 1983 je odbor Krščanske kulturne zveze pod vodstvom predsednika Lovra Kaslja obiskal celovškega škofa dr. Egona Kapellarija in se pogovarjal o dejavnosti KKZ in v njej včlanjenih društev ter o problemu mladinskega delovanja.

Istega dne je odbor KKZ obiskal tudi generalnega konzula Marka Križišnika in konzula Alfonza Naberžnika. Tudi tam je predsednik Lovro Kaselj govoril o kulturnopolitičnem delovanju Krščanske kulturne zveze.

Kmalu bo pustni torek. Precej naših društev prireja za pust prireditve oziroma plese. Tako tudi v Svečah, kjer je imela „Sveška filharmonija" premiero (beri na strani 4!).

UVODNIK

Dne 8. februarja bomo praznovali slovenski kulturni praznik in ob tej priliki hočem podati nekaj misli iz kulturnopolitičnega vidika.

Mislim, da smo na kulturnem področju sedaj zelo aktivni. Seveda je vprašanje, ali vrednotimo to kvalitativno ali kvantitativno, zelo

Ob kulturnem prazniku

težko vprašanje. Ne smemo pozabiti, da se na primer ustanavljajo danes otroške skupine npr. v krajih, kjer mi že desetletja nismo bili več prisotni. Pri takih skupinah je sedaj seveda težko zahtevati, da bodo od danes na jutri zelo kvalitetne. Menim, da je to problem za nas koroške Slovence, da ne moremo v prvi vrsti gledati na kvaliteto. Kulturno delo, ki je tako vsestransko, se da upoštevati na eno stran, kar se tiče kvalitete, kot tudi na drugo stran, kar se tiče kvantitete, ker narodne kulture, kakor je pri nas koroških Slovencih v tem smislu ne moremo primerjati s kulturnim delom večinskega naroda. Mislim, da je kulturno delo pri nas delo za narod, to se pravi, da ima še eno komponento — ne samo kulturno ustvarjanje, ampak tudi ohranitev slovenske narodne skupnosti. Na podeželju imamo dosti krajev, kjer smo pravzaprav le na kulturnem področju še prisotni, nikakor pa več v političnem smislu.

Mislim pa, da morajo tudi narodni politiki biti zelo tesno povezani z bazo in zdi se mi, da je najboljša povezava ta, da je človek nekje aktivno včlanjen in aktivno deluje v enem od podeželskih društev, ker je tam dnevno konfrontiran s problemi, ki jih imajo naši ljudje zunaj na vasi, in na drugi strani čutijo ljudje le eno večjo oporo, če tudi narodni politiki tako direktno podpirajo njihovo delo. Ceniti pa znam tudi pripravljenost naših delavcev in kmetov za delo, saj ni tako lahko, enkrat ali dvakrat na teden zvečer iti na vaje, da potem nastopajo v sobotah in nedeljah. To zahteva ogromno časa in osebnega angažmaja. Mislim, da bi se tega morali v naših centralah bolj zavedati.

dr. Matevž Grilc

Linški kongres Alternativne liste Avstrije

Avtonomija za narodne manjšine!

Alternativna lista Avstrije je imela zadnjo soboto in nedeljo — en teden po za ALÖ uspešnih občinskih volitvah v Gradcu — svoj izredni občni zbor. Občni zbor je bil v prostorih Katoliške visokošolske mladine v Linzu. Udeležilo se ga je tudi precej delegatov in pristašev ALÖ, ki prihajajo iz katoliških krogov: tako npr. pater Büchele, jezuit in vodja Katoliške socialne akademije, medtem ko je Štajerc E. Kitzmüller, eden izmed vodilnih predstavnikov avstrijske Alternativne liste prav tako študiran teolog.

Na občnem zboru so delegati (bilo jih je približno 100, poleg tega pa še 200 drugih udeležencev posameznih zveznih dežel) predvsem tudi razpravljali o vprašanjih narodnih manjšin v Avstriji. Ponovno — kot že na ustanovnem zboru v Gradcu (5. 11. 1982) — so zahtevali izpolnitev člena 7 Avstrijske državne pogodbe ter drugih mednarodnih določil, odločno so se postavili proti zakonu o narodnih skupnostih ter poudarili, da Avstrija ne more odrekati Slovencem in Hrvatom teh pravic, ki jih na drugi strani zahteva za južne Tirolce. Posebno važen pa je soglasen sklep občnega zbora, da imajo narodne manjšine v ALÖ avtonomijo. To je tudi v smislu dogovora med zastopniki KEL, Kluba slovenskih občinskih odbornikov in ALÖ (13. decembra 1982).

Kaj pomeni ta avtonomija? Med drugim to, da so narodne manjšine v ALÖ samostojne ter da imajo status 10. zvezne dežele. Tako niso samo zastopane s svojimi delegati, temveč s tem ALÖ hkrati priznava dejstvo, da vedo pripadniki narodnih manjšin sami najbolje, kaj so problemi ter potrebe manjšin. Torej se to stališče ALÖ docela razlikuje od stališča Wagnerja ter ostalih zastopnikov tristrankarskega pakta, ki pravijo: „Večina odloča, zato tudi ima večina vedno prav". Da pa je tako pojmovanje demokracije v danih razmerah predvsem usmerjeno proti Slovencem, ni treba ponovno poudariti.

Občnega zbora ALÖ se je udeležila tudi delegacija koroških Slovencev. Člani delegacije so bili mdr. predsednik in tajnik KEL Karel Smolle oz. Miha Zablatnik in občinska odbornika Fridi Sabotnik (EL Hodiše) in Herman Mačnik (EL Vrba). Za ZSO se je udeležil Teodor Domej (kot opazovalec). Kot rečeno, imajo vse narodne manjšine v Avstriji v ALÖ status 10. zvezne dežele. V tej zvezi se je tudi sklenilo, da bodo imele manjšine svoj kongres, ki bo verjetno konec februarja na Koroškem.

Sploh je treba reči, da so udeleženci občnega zbora izrazili potrebo in željo po čim večji informaciji o položaju koroških Slovencev.

Po občnem zboru je bila tiskovna konferenca, pri kateri je sodeloval tudi Karel Smolle. Smolle je pred novinarji izrazil svoje zadovoljstvo nad odločitvijo občnega zbora, glede avtonomije narodnih manjšin v ALÖ oz. pozitivnega stališča Alternativne liste do vprašanja koroških Slovencev. Nadalje se je izrekel proti razpustu „majhnih šol na vasi". Predstavniki ALÖ so ga brez pridržkov podprli: ALÖ se namreč močno zavzema za majhne, pregledne strukture.

Alternativna lista Avstrije je priljubljena predvsem pri mladini. In kot rečeno, prihaja marsikateri delegat in udeleženec linškega občnega zbora iz cerkvenih vrst. Ne samo v Zgornji Avstriji, tudi v Salzburgu in na Dunaju se zbirajo v cerkvenih hišah.

Pa še to: znani nemškonacionalni Korošec Drechsler se je hotel udeležiti linškega občnega zbora, pa delegati tega niso dopustili. Predvsem zato ne, ker je nasprotnik koroških Slovencev.

Naslednji kongres ALÖ bo konec februarja na Koroškem. Prireja ga koroška AL.

TEDNIKOV KOMENTAR

Piše
Franc Wakounig

V srcu je želja

„Nikakor se ne čutim Italijana, če to menite. Mi (južni Tirolci op. ured.) sicer pripadamo državi Italiji, naša očetnjava (Vaterland), prav to besedo poudarjam, naša očetnjava je Avstrija. Samo in edinole na to se po srcu čutim navezan". To niso besede nekega južnotirolskega iridentista, ampak uglednega južnotirolskega deželnega glavarja dr. Silviusa Magnaga. Koroška Kleine Zeitung je v nedeljo 30. 1. letos objavila intervju z njim.

Kdor pozna koroško javno mnenje in kdor posluša izjave raznih deželnih politikov-strankina pripadnost pri slovenskem vprašanju ne igra vloge — ve, da bi po podobni izjavi kakšnega zastopnika koroških Slovencev o matični deželi vsi merodajni politični krogi v deželi kar skočili vanj in v koroške Slovence. Saj se že itak od časa do časa pojavlja v javnosti popolnoma neutemeljena, a propagandistično in politično zelo donosna „skrb" o naši lojalnosti do Avstrije in celo do Koroške. List domovinskih služabnikov pa to „skrb" še posebej podpihuje in se zaganja v vse, kar je slovenskega, zadnje čase posebno v naše duhovnike. Prefinjeno ustvarja mnenje, da smo iridentisti, da silimo čez Karavanke, da hočemo posloveniti in celo pojugoslovaniti deželo. Naš boj za enakopravnost jim je hud trn v peti.

Prav ta dr. Silvius Magnago, že 23 let deželni glavar južne Tirolske in v to funkcijo izvoljen z absolutno večino, pa je dejal, da mora biti država do manjšin čim bolj tolerantna in jih mora čim bolj podpirati. Samo to je po njegovem garant, da ostane manjšina do države lojalna.

Mar to niso heretične misli? Očitno ne. Kajti dokler jih izgovori zastopnik nemške narodne skupnosti v Italiji — Avstrija je njena zaščitnica — je vse lepo in prav. Kaj če Magnago ne bi bil južni Tirolec, ampak zastopnik ene od manjšin, ki živijo v Avstriji?

Brez pridržkov je deželni glavar Magnago tudi povedal, da nosijo južni Tirolci v svojih srcih željo po vrnitvi k Avstriji. A, tako Magnago, to je samo želja, kajti politična stvarnost je pač drugačna.

Vsem je znano, da Avstrija s precejšnjimi denarnimi vsotami in drugimi sredstvi podpira južne Tirolce. To je njena pravica in dolžnost. Prav tako pa bi morala Avstrija podpirati in zaščititi tiste narodne skupnosti, ki živijo v njenih mejah. Tega pa se morajo zavedati avstrijski in koroški politiki, in posebno ti, ki prav mačehovsko postopajo z narodno skupnostjo.

Izšla knjiga SIC »... ich bin mehr Slowene geworden«

V četrtek, 10. februarja 1983, ob pol osmih zvečer bosta Slovenski informacijski center (SIC) in Koroška dijaška zveza (KDZ) v Klubu KDZ v Mohorjevi predstavila knjigo „... ich bin mehr Slowene geworden!" Avtorja knjige sta dr. France Merkač iz Šmihela in disertant Karl Fallend iz Linza. Knjiga obravnava socialnopsihološke vidike nenasilne akcije slovenskih mladostnikov na Koroškem.

Kot sta povedala avtorja, so na salzburški univerzi v nekem seminarju obravnavali neznane kulture in družbe. Franc Merkač je predlagal, da bi vzeli v obravnavo tudi koroške Slovence, ker je ta tematika bila večini seminarstov neznana. Tedaj je bila prav kolodvorska akcija in v tej zvezi se je porodila zamisel, raziskovati razne družbene, politične, gospodarske, narodne in druge pogoje slovenskih mladostnikov na Koroškem. Pri tej raziskavi je bila kolodvorska akcija zelo aktualna točka razgovorov.

Avtorja sta skušala konfliktni socialni položaj slovenskih koroških mladincev kar se da temeljito raziskati. Knjiga „... ich bin mehr Slowene geworden...!" obravnava dogodke, ki so koroški pa tudi širši avstrijski javnosti postali znani kot „kolodvorska akcija". Postali pa so znani tudi zaradi tega, ker je prav zaradi njih odpovedal zvezni kancler Kreisky pogovore s predstavniki slovenskih osrednjih organizacij. Pogovori naj bi bili 19. maja 1982, kolodvorska akcija pa je bila 8. maja 1982.

Zaradi zavožene manjšinske politike parlamentarnih strank so slovenski mladostniki, ker so pri nakupu vozovnic na celovškem kolodvoru uporabljali svojo materinščino-slovenščino, postali grešni kozli.

Njihova akcija je pokazala, kako restriktivna je manjšinska zakonodaja resnično. Tako je po dovoljenju zveznega ministra za promet Lauseckerja samo za štiri kolodvore na dvojezičnem ozemlju dovoljeno naročiti vozovnice v slovenskem jeziku. Prav tako je akcija dokazala okornost avstrijskih železnic, kadar gre za priznanje drugega deželnega jezika. Uslužbenci na kolodvoru so naenkrat gluhi, če jih nagovoriš slovensko, čeprav dobro obvladajo slovenščino.

V knjigi skušata avtorja z eksemplaričnimi pogovori s slovenskimi mladostniki, ki so sodelovali pri akciji, nakazati dinamiko med posameznikom in družbenimi razmerami na Koroškem in opozoriti na zakrita protislovja.

Slovenski jezik, najpomembnejši znak identitete slovenske narodne skupnosti, igra v vsakdanjem življenju na južnem Koroškem posebno družbeno politično vlogo in nanj je obešena problematika manjšine-večine. Če Slovenec zahteva enakopravno in enakovredno

(Nadaljevanje na 6. strani)

Slovenski študent — brez zaupanja v narodno bodočnost?

Zakaj se študentje ne vključujejo v narodno-politično dogajanje?

Zakaj se študentje ne vključujejo v narodnopolitično dogajanje (saj tudi v časopisih redkokdaj čitamo o aktivnosti naših visokošolcev)? To smo vprašali v zvezi z občnim zborom Kluba slovenskih študentov v Gradcu. Rihard Grilc, ki študira na Dunaju, išče odgovor na to vprašanje.

V pogovorih s slovenskimi študenti na Dunaju sem ugotovil, da marsikdo tiči v neki letargiji. V tem času ko se vsaj na zunaj situacija slovenskega naroda na Koroškem ne premakne „niti za centimeter" in tudi ni več kakšnih večjih političnih akcij npr. demonstracij (čeprav bi te v tej situaciji najbrž ne privedle do večjih uspehov) so nekateri študentje zgubili zaupanje v bodočnost. Enakopravnost slovenske narodne skupine in izpolnitev člena 7 zanje ni več realnost, je le še neka „ želja koroških Slovencev, ki se pa nikoli ne bo uresničila."

Vprašati se moramo, zakaj mnogi študenti (čeprav imajo gotovo tudi nekateri drugi podobne misli) tako pesimistično gledajo na bodočnost slovenske narodne manjšine?

Največji problem vidim v odtujitvi študentov od domačega ljudstva. Mnoga leta živijo v nemških mestih. Le redkokdaj se vračajo v domači kraj. Ta čas pa nikakor ne zadostuje, da bi se vživeli v lastni narod. Problem narodne manjšine doživijo le še v časopisih, ne doživljajo pa ga na lastni koži. V avstrijskih mestih niso več izpostavljeni diskriminaciji, ki je na Koroškem na dnevnem redu. Tako se študentu „ni treba boriti" proti narodni diskriminaciji. Pravic, za katere se bori slovenski narod na Koroškem, tukaj v nemškem mestu „ne potrebuje". Vsak slovenski študent se torej zaveda, da je član narodne skupnosti, ki je izpostavljena narodni diskriminaciji, na žalost pa je nit, ki čustveno povezuje slovenskega študenta s svojim narodom, postala pri nekaterih le precej šibka. Tako se tudi ni treba čuditi, da aktivnost in zavzetost posameznih študentov za svoj narod ni ravno prepričljiva.

Marsikdo bo zdaj rekel, da so študenti zajeti v slovenskih študentskih klubih in tam lahko uresničijo svoje predstave in gojijo svojo narodno zavest.

Prav gotovo bi situacija slovenskega študenta brez teh klubov bila neprimerno slabša. Saj slovenski klubi nudijo študentom predavanja, diskusije, kulturne prireditve ipd., kjer se lahko študent izobražuje. Poleg tega pa se študentje, ki so raztreseni po vsem mestu, lahko v teh prostorih srečajo in pogovarjajo o privatnih in tudi (narodno) političnih problemih. Slovenski študent čuti, da v tem močnem nemškogovorečem okolju ne stoji sam kot „slovenski tujec". Vsem, ki se trudijo, da pride do rednih prireditev, velja izredna pohvala.

Stavita pa se dve vprašanji, ki se mi zdita izredno važni. Zakaj slovenski klubi ne zajemajo vse slovenske študirajoče mladine in zakaj slovenski študenti tako malo soodločajo v manjšinski politiki naših dveh osrednjih političnih organizacij?

Problem, da se v dejavnost slovenskih klubov ne vključujejo vsi študentje, ima prav gotovo dva važna vzroka, sigurno pa jih je še dosti več. Nekateri študenti sploh nimajo interesa, da bi sodelovali. S tem pa, da se ne udeležujejo prireditev v klubih, pa so polagoma odtrga še tista zadnja nit, ki jih povezuje s svojim narodom. Zanima jih le študij, vse ostalo pa naj bo stvar drugih. Drugi vzrok pa vidim v tem, da se nekateri študentje ne morejo identificirati z linijo naših klubov, ki je včasih le preostro začrtana. To sem najbolj jasno doživel letos, ko je Klub slovenskih študentov na Dunaju sprejel „novince". Iz ust nekaterih „novincev" sem slišal stavke kot: „Ne dam se posiliti. V kateri prostor prideš, ti postane rdeče pred očmi!" Čeprav je rdeča barva le neki zunanji znak, nad katerim se naj bi nihče ne spotaknil, marsikdo interpretira kakšno rdečo zvezdo na stranišču kot neko politično linijo, s katero se morda ne more identificirati.

Za mnoge ta prvi vtis zadostuje in jih ni več videti v klubskih prostorih. Torej se tudi ne udeležijo več izredno pozitivnih prireditev slovenskih klubov (s tem nočem reči, da je vse, kar zasmrdi levičarsko, negativno). Še en vzrok vidim za deloma izredno slabo aktivnost članov slovenskih študentskih klubov. Slovenski študent ima namreč po navadi le možnost, da se pasivno udeleži kakšne prireditve. Ne preostane mu ničesar drugega, kot, da reče: „Fajn je bilo" in gre spet domov. Samemu ni treba dosti kaj prispevati. Zakaj ne bi slovenski študentje, ki živijo v nemški okolici, konfrontirali nemškogovorečih sodržavljanov, predvsem mladine, ki je danes bolj odprta kot kdajkoli poprej, z našim vprašanjem. Dobro si lahko predstavljam, da bi študentje šli v nemške šole in domove in se tam pogovarjali o problemu slovenske narodne manjšine. Nemškogovorečo mladino bi lahko tako bolj objektivno informirali, drugič pa bi se študentje morali sami bolj informirati o položaju koroških Slovencev, ker bi morali znati pri diskusijah argumentirati in se bi lahko tako s svojim narodom dosti bolj povezali.

Drugi problem pa je, da beseda slovenskih študentov pri slovenskih organizacijah nima zadostne veljavnosti. Saj vedno spet slišimo iz ust naših narodnih voditeljev, da je mladina naša bodočnost in da jo je treba z vsemi močmi podpreti. Ne razumem, zakaj se naši narodni voditelji, ki so nekdaj dajali kritične izjave napram slovenskim organizacijam, tako malo pobrigajo za besede slovenskih študentov. Kritične (čeprav so po mojem vedno premile) izjave naših študentov zginejo na sejah slovenskih organizacij kot voda na vročem kamnu. Mladina ima ideje in nekateri so tudi dobre, zato bi jih slovenske politične organizacije ne smele potisniti pod mizo. Poleg tega pa bi tudi slovenski študentje videli v svojem delu mnogo več uspeha, če bi lahko bolj vplivali na narodno politiko. In tudi zaspani študentje se bi morda le zbudili, če bi videli pomen in smisel v delu slovenskih študentskih klubov.

Gotovo nisem zajel vse problematike slovenskega študenta, ampak morda bo zdaj marsikdo, preden se bo razburjal nad lenimi slovenskimi študenti, vsaj poskušal problematiko nekoliko širše videti!

NAŠ TEDNIK — Lastnik (založnik) in izdajatelj: društvo „Narodni svet koroških Slovencev".

Uredništvo: Jože Wakounig (glavni urednik), uredniki: Janko Kulmesch, Heidi Stingler in Franc Wakounig; Viktringer Ring 26, 9020 Celovec.

Tisk: Mohorjeva/Hermagoras, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek, naroča se na naslov: „Naš tednik", Viktringer Ring 26, 9020 Celovec. Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave: (0 42 22) 51 25 28. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22 30 23.

V torek, 8. februarja, je slovenski kulturni praznik. V vsem slovenskem prostoru prirejajo na ta dan kulturne prireditve in slavnosti, podeljujejo kulturniške nagrade in začrtujejo nove kulturne usmeritve ter vrednotijo doseženo v preteklem letu.
Naš tednik se je odločil, da za letošnji slovenski kulturni praznik objavi nekaj misli o koroški slovenski literaturi (predavanje dr. Erika Prunča ob otvoritvi razstave knjig koroških slovenskih pisateljev v tednu avstrijske kulture v Ljubljani, dne 13. 12. 1982).

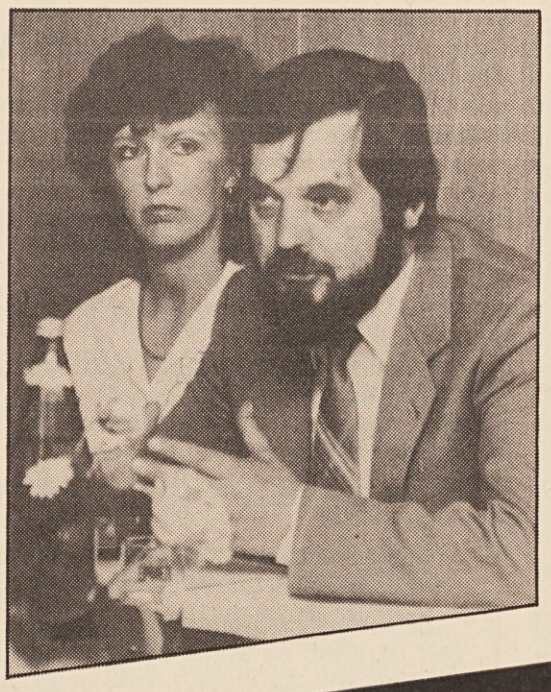

Nekaj misli o Koroški slovenski literaturi

V koroškem prostoru so nastala prva slovenska pisana besedila, na Koroškem se je ohranilo ustno izročilo slovenskega obrednega jezika in narodne književnosti. Predikanta Janž Fašank in Bernard Steiner sta sodelovala pri reviziji Dalmatinove biblije, koroški plemič Ungnad je vzdrževal tiskarno za slovenske protestantske knjige, koroški deželni stanovi so gmotno podpirali slovensko protestantsko knjižno produkcijo. Ožbalt Gutsman je na Koroškem branil nadregionalno koncepcijo slovenskega knjižnega jezika, poredni paver v Korotane Andrej Schuster-Drabosnjak je v Kostanjah koval svoje rajme in oblikoval slovensko ljudsko dramatiko, Urban Jarnik se je s svojo liriko postavil ob stran Valentinu Vodniku, da, celo vplival na Franceta Prešerna. Leta 1851 je na Koroškem začela izhajati prva slovenska literarna revija in Celovec je za nekaj časa postal organizacijsko središče slovenske literature. Anton Janežič je s svojimi slovarji in slovnicami sooblikoval besedišče in morfološko podobo slovenskega knjižnega jezika; Mohorjeva družba je s svojimi 16 milijoni knjig vse do zloma avstroogrske monarhije širila recepcijsko bazo, oblikovala literarni okus in posredovala slovensko in svetovno literaturo v ves etnični prostor.

Od konca 18. stoletja naprej je Karantanija predvsem z obredom ustoličevanja, predstavljala projekcijski model demokratičnih odnosov in sanj o lastni državnosti, oblikovala je slovensko nacionalno in zgodovinsko zavest.

Šele ko je proti koncu 19. stoletja vse ostrejša nacionalna borba vse močneje vezala ustvarjalne sile, je Koroška počasi izgubljala korak, začela zaostajati, se zapirati vase, postajati kulturna in literarna provinca.

Izid koroškega plebiscita je desetletja naravnost travmatično bremenil slovenski odnos do Koroške in Koroške do Slovencev, odnos, ki je na slovenski strani nihal med solzavo nostalgijo in verbalno agresivnim, a dejansko brezmočnim hejslovenstvom, ki pa je le prepogosto spregledalo dejansko nevarnost do skrajnega absurda izrojene ideologije nacionalne državnosti. Prav ta ideologija pa je Evropo pahnila v drugo svetovno vojno.

V času, ko naj bi bil slovenski narod načrtno vržen iz zgodovine in je bila Avstrija izbrisana z zemljevida evropskih držav, se je Koroška vključila v osvobodilno in uporniško gibanje, v gibanji torej, ki sta v sebi združevali dejanje zgodovinskega samouresničevanja Slovencev in avstrijski prispevek k „ponovni vzpostavitvi neodvisne Avstrije“ v smislu moskovske deklaracije z dne 1. novembra 1943.

V ta zgodovinski okvir je bila vpeta tudi literatura v času od plebiscita do 1945 leta.

Izguba inteligence po letu 1920 in v drugi svetovni vojni, ponovna redukcija ob začetku stoletja že dokaj izoblikovanega socialnega profila koroških Slovencev na skoraj izključno kmečko prebivalstvo, pomanjkanje ekonomske baze in prekinitev komunikacijskih tokov kot posledica ujetosti v miselnost nacionalne države tako na nemški kot na slovenski strani in zanemarjanje delavskega vprašanja v slovenski narodni politiki so le najvažnejši dejavniki, ki so povzročili redukcijo literature na preprosto, lahko razumljivo, moralizatorsko, narodobudniško in religiozno poantirano pisano literaturo na eni, in na zvrstno omejeno ustno literaturo na drugi strani.

Za potrebe vsakdanjega kulturnega življenja je v letih 1934 in 1935 izdala Milka Hartmanova zbirko harmoniziranih pesmi „Med cvetjem in v soncu“. Maks Sorgo in Hani Weiss pa nista mogla več razviti svojih pesniških talentov: padla sta na ruskem in na francoskem bojišču.

Šele postopno premagovanje miselnosti nacionalne države in razvijanje pluralističnih koncepcij tudi v etničnem pogledu sta kot zunanja dejavnika po drugi svetovni vojni omogočila ponovno rast kulturne in literarne ustvarjalnosti na Koroškem.

Toda odnos do slovenske narodne skupnosti, politični in ideološki modeli, s pomočjo katerih naj bi se reševal problem slovenske narodne skupnosti na Koroškem, se je sicer spremenil, emocionalne obremenitve pa so slej ko prej ostale.

To je bila obenem šansa in nevarnost slovenskega koroškega literarnega ustvarjanja.

Leta 1960, ko se je po vrsti rokopisnih in ciklostiranih dijaških in študentskih glasil pojavila spet tiskana, po svoji koncepciji izrazito literarna revija, mladje, je verjetno le malokdo verjel, da to ne bo ostala samo muha enodnevnica.

Pred ustanovitvijo revije bi domače avtorje lahko seštel na prstih ene roke: Kristo Srienc z večerniško povestjo „Pastir Ciril“, Milka Hartman z zbirko „Moje grede“ ter Anton Kuchling in Valentin Polanšek z liriko, ki je izhajala v družinskih mesečnikih in koledarjih. Morda še to ali ono ime — in nič več.

Danes je na Koroškem več kot 30 avtorjev, od katerih jih je skoraj 20 nastopilo tudi z lastnimi pesniškimi zbirkami ali izdajami proze.

Vzrokov za ta k v a n t i t a t i v n i porast je bilo več:

Prvič po plebiscitu je spet dalj kot eno generacijo lahko nemoteno doraščala domača inteligenca. Z ustanovitvijo Slovenske gimnazije leta 1957 je poleg škofijskega zavoda na Plešivcu in učiteljišča v Celovcu začela delovati izobraževalna ustanova, v kateri se je v 25 letih njenega obstoja šolalo nič manj kot 2007 učencev.

Izraz „Študent naj bo“ ni bil več sinonimen z duhovniško kariero, kar je za Koroško veljalo še vse do konca 50-ih let, saj je škofijski zavod bil edina realna možnost študija za socialno šibke kmečke otroke.

„Če primerjamo profil današnje koroške slovenske literature s stanjem ob ustanovitvi mladja, lahko ugotovimo, da je gotovo eden najpomembnejših strukturnih premikov v sodobni koroški literarni ustvarjalnosti prav soobstajanje raznih tipov literature.“

Vzporedno s tem je, in to je naslednji razlog, potekalo družbeno razslojevanje narodne skupnosti in že zdavnaj nujna sekularizacija njenega kulturnega življenja.

S tega vidika je bila ustanovitev mladja skorajda nujen pojav. Čas je bil zrel. In verjetno ni slučaj, da so se kmalu po ustanovitvi mladja začele pojavljati tudi knjižne publikacije mladjevskih in nemladjevskih avtorjev.

Deklarativni cilj mladja pa ni bila samo kvanitativnost literarne produkcije, ampak predvsem k v a l i t a t i v e n premik od enofunkcionalnega in preprostega večerniškega pisanja v estetsko zahtevnejšo literaturo.

Kvalitetno strukturno spremembo je opaziti tudi v zvrstnosti literarnih besedil.

Sicer je res, da je slej ko prej ostala lirika najbolj priljubljeno področje literarnega ustvarjanja, toda poleg nje se je predvsem z Lipuševimi „Črtic/ami/ mimogrede“ in „Zmot/ami/ dijaka Tjaža“ ter z Mesnerjevimi „Skurnimi storijami“ enakopravno uveljavila proza.

V liriki kažeta Gustav Januš in Andrej Kokot najdoslednejši razvoj.

Značilno pa je, da se prav mlajši avtorji ukvarjajo tako z liriko kot s prozo.

Nadalje so slovenski koroški pisci začeli odkrivati dotlej neznana področja: esejistiko, s številnimi Messnerjevimi polemičnimi članki, otroško literaturo, od Polanškovega „Cinč/ka/“ pa do slikanic Marice Kulnik, in filmski scenarij.

Tako je polemično zastavljena in v začetku nekoliko ekskluzivna borba proti tradicionalnemu tipu večerniške književnosti po notranji logiki razvoja k skorajda normalni zvrstnostni strukturi koroške slovenske literature.

Borba proti večerniški literaturi pa ni bila usmerjena samo proti njeni vsebinski in estetski strukturi, ampak tudi proti njeni jezikovni realizaciji, se pravi, izključno narečni, pokrajinski in arhaični jezikovni podobi. Nadomestila naj bi jo sodobna oblika slovenskega knjižnega izražanja.

Medtem ko si je Pavle Zablatnik še leta 1977 v svojem članku o sodobni koroški literaturi zaskrbljeno zastavljal vprašanje, ali s tem koroški literati niso prerezali popkovine h koroškim bralcem, se to vprašanje danes skorajda ne postavlja več.

Knjižna oblika literarnega izražanja je postala norma tudi koroškega besednega ustvarjanja.

Šele pred tem ozadjem dobivajo narečne in regionalne jezikovne oblike svojo stilno funkcijo in šele pred takim ozadjem je lahko nastala proza kot npr. Lipuševa „Odstranitev moje vasi“, ki razbija, parafrazira in ironizira prevzete jezikovne in izvenjezikovne paradigme, obenem pa z novimi estetskimi kvalitetami nabija narečno besedišče, šele pred takim ozadjem je lahko zaživela tudi narečna poezija Milke Hartmanove v „Pesm/ih/z Libuškega puela“, prežihovsko skopa narečna leksika v Messnerjevih „Skurn/ih/ storij/ah/ in sočnost prebrisanega „Pokržnikovega Lukana“.

Le dramatika po obetavnem začetku „Mrtv/ega/ oznanil/a/“ Florjana Lipuša, po Messner-Lipuševi agitki „Ekstremist Matija Gubec“ in morda še po Messnerjevem „Pogovoru v maternici koroške Slovenke“ ni več dala pomembnejšega besedila.“

Tega notranjega razvoja pa ne bo mogoče pojasniti samo s povečanim številom inteligence in s širšo recepcijsko bazo:

Omogočila ga je najprej, kajpak, močna ustvarjalna volja avtorjev, ki je pri tem ali drugem morda počasi splahnela, ki pa se je vsem neprilikam navkljub vedno spet vračala k dvakrat težaškemu delu besednega ustvarjalca, ki dober del svojega življenja prebije v tujejezičnem okolju in zato določena področja svojega zunanjega in notranjega sveta pogosteje ubeseduje v drugem, ne-maternem jeziku.

Tak razvoj pa je omogočilo tudi postopno odpiranje v ves slovenski in v avstrijski kulturni prostor.

Stiki s pesniki in pisatelji osrednje Slovenije, spremljanje osrednjeslovenske in ostale zamejske literarne produkcije (kar v 50-ih in 60-ih letih še ni bilo samo ob sebi umevno) je koroški literaturi utiralo pot iz jezikovnega in estetskega geta.

V dobrih dvajsetih letih se je koroška slovenska literatura v glavnem otresla zaostalosti in je po skoraj stoletnem premoru lahko začela spet dajati in ne samo jemati.“

V dobrih dvajsetih letih se je koroška slovenska literatura v glavnem otresla zaostalosti in je po skoraj stoletnem premoru lahko začela spet dajati in ne samo jemati.

Nekoliko pozneje kot v slovenski, se ji je jela odpirati tudi pot v nemški literarni prostor. Po prvih prevodih, ki so bili skriti po raznih revijah in po antologiji „Kärnten im Wort“ se je s Handkejevim prevodom „Zmot dijaka Tjaža“ čez noč uvrstila med avstrijske uspešnice.

Dejal sem, da je orisana zgodovinska in emocionalna obremenitev obenem šansa in nevarnost za koroško slovensko literaturo.

Nevarnost zato, ker bi mentorsko, premalo kritično in zato v bistvu pokroviteljsko vrednotenje slovenske koroške literature zavajalo povprečne talente k še večji povprečnosti, resničnim besednim umetnikom pa bi utegnilo hromiti ustvarjalni zagon.

Njena šansa pa je v ponotranjanju, v umetniškem oblikovanju emocialnih obremenitev in konfliktov na ravni občečloveškega in v obliki, ki ustreza normam sodobnega literarnega ustvarjanja.

Ta njena, rekli bi, katarktična in obenem socialna funkcija, združena z resničnimi estetskimi hotenji, bi koroško literaturo vrnila sami sebi, da bi torej bila to, kar naj bi bila: ne samo slovenska, ne samo koroška, ne samo avstrijska ampak splošna kulturna dobrina, ki človeka bogati, osvešča in oplaja.

PRIREDITVE

POSPEŠEVALNE NAGRADE ZA LETO 1983

Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost je razpisalo POSPEŠEVALNE NAGRADE ZA LETO 1983. Nagrade se podelijo za umetnost (arhitektura), glasbo (komorna glasba, kompozicija za glasbila in pesmi), literaturo (proza, ne pa roman), film in fotografijo (vsebina mora biti umetniška). Zadnji termin za sodelovanje je 31. marec 1983. Razpis se naroči pod naslovom: Bundesministerium für Unterricht und Kunst/Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost, Minoritenplatz 5, 1014 Wien/Dunaj. Že s samim sodelovanjem bi slovenski umetniki dokumentirali svojo kulturo.

VELIKA PLANINA V KAMNIŠKIH ALPAH

Smučarski teden
Prireditelj: SPD „Edinost" v Pliberku
Kraj: Velika planina v Kamniških Alpah
Čas: od nedelje, 13. februarja 1983, do sobote, 19. februarja 1983
Cena: 1300.— šil.
Prijavijo se lahko mladinci in mladinke od 10. do 17. leta, na naslov: Jožko Hudl: Nonča vas 81, 9150 Pliberk.

BILČOVS

PUSTNI PLES
Prireditelj: Katoliška mladina Roža
Kraj: pri Miklavžu v Bilčovsu
Čas: nedelja, 6. 2., ob 19. uri
Igra pop-skupina JADAGANI. Na sporedu bodo tudi skupinski plesi in skeči. Prisrčno vabljena tudi mladina iz Podjune in Zile.

RADIŠE

Igra „STARA GARDA"
Prireditelj: SPD Radiše
Kraj: kulturni dom na Radišah
Čas: sobota, 5. 2., ob 19.30 uri
Gostuje igralska skupina Oder 73 SPD „Edinost" iz Pliberka

ŠMIHEL

Komedija
GLAVNI DOBITEK
Prireditelj: KPD v Šmihelu
Kraj: farna dvorana v Šmihelu
Čas: soboto, 5. 2., ob 19.30 uri
Gostuje dramska skupina iz Braslovč

SVEČE

SPOMINSKA SVEČANOST
Prireditelj: Zveza koroških partizanov
Kraj: pokopališče v Svečah, ob grobišču narodnega heroja Matije Verdnika-Tomaža in soborcev
Čas: nedelja, 6. 2., ob 11. uri
Spored: polaganje vencev in kulturni program

RADIŠE

Mladinska igra
HURA SONCU IN DEŽJU
Prireditelj: SPD Radiše
Kraj: Kulturni dom na Radišah
Čas: nedelja, 6. 2., ob 11. uri

ŠMIHEL

Prenos slovenskega bogoslužja iz farne cerkve v Šmihelu v ORF/Ö1
Čas: nedelja, 6. 2., ob 10. uri

ŠT. JAKOB V ROŽU

SEMINAR ZA REFERENTE, ODGOVORNE ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
za dekanije: Borovlje, Rožek, Beljak, Šmohor
Prireditelj: Katoliška prosveta
Kraj: farni dom v Št. Jakobu
Čas: nedelja, 6. 2., od 9. do 17. ure
Voditelj: Janko Merkač

OBIRSKO

PUSTNI PLES
Prireditelj: SPD „Obir" na Obirskem
Kraj: gostilna Kovač na Obirskem
Čas: sobota, 12. 2., ob 19. uri
Igra priljubljeni domači ansambel FANTJE IZPOD OBIRJA"
Najlepše šeme bo žirija nagradila

Kotmara vas

Na povabilo farne mladine je gostoval v nedeljo 30. februarja, v Kotmari vasi Oder mladje Koroške dijaške zveze z nadvse zabavno igro „Hura soncu in dežju". Kot že pove naslov, se vrti vsebina okoli teh dveh elementarnih sil našega zemeljskega življenja. Nazadnje je narava pač le močnejša od človeka. To morajo opaziti celo kralj, katerim se vedno spet zamudi vladat, kajti ura je že pol devet in pet minut (nas eden bi rekel, da že davnaj čez dvanajst). Kakor se pač spodobi, predvsem pri igri, namenjeni v prvi vrsti otrokom (tudi večjim), se na koncu vse uravna in sonce in dež se spet složno menjavata.

Mladim igralcem se je zahvalil za prihod župnik Maks Michor. Gledalec iz zadnje vrste pa bi dijake prosil, naj bi naslednjič govorili razločneje, glasneje in počasneje. Pri nas menda res še ni izbruhnila lakota, da bi morali že glasove in druge dele besed požirati. Pa kaj kmalu spet na svidenje na Gurah.

Strokovna šola za ženske poklice zavoda šolskih sester
Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je na dvojezični Strokovni šoli za ženske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu

vpisovanje v

1. razred 3-letne STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKE POKLICE in v 1-letno GOSPODINJSKO ŠOLO

OD 14. DO 28. FEBRUARJA 1983.

Formularje za vpis lahko dobite že sedaj v šolski pisarni. Izpolnjene tiskovine je treba na šoli oddati najkasneje do 28. februarja 1983. Priložiti morate polletno šolsko obvestilo v originalu ali od šolskega ravnatelja potrjen prepis.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali po telefonu, štev. 0 42 53 - 343.

Pogoj za sprejem v oba tipa šole je uspešno opravljena 8. šolska stopnja in delno znanje slovenščine.

Za sprejem v 3-letno strokovno šolo pa je poleg tega še potreben pozitivno opravljen pedagoško-psihološki test, ki bo 8. julija 1983 na šoli. Za obisk 1-letne gospodinjske šole ta test ni potreben.

Vodstvo šole

ČESTITAMO

Marija Trešnik, v Libučah je praznovala svoj 90. rojstni dan. Čestitamo!

*

Svoj 71. rojstni dan je praznovala Marija Artač, p. d. Hribernikova Mici z Obirskega. Čestitamo.

*

Iskreno čestitamo Franciju Sadovniku v Podrojah za 69. rojstni dan.

*

Apoloniji Južnikar iz Podjune pri Globasnici iskreno čestitamo za 68. rojstni dan.

*

Franc Modrijan z Brnce pri Bekštanju je praznoval svoj 67. rojstni dan. Čestitamo!

*

Svoj 67. rojstni dan je pred kratkim praznovala Apolonija Lesjak, p. d. Korepova mama iz Goselne vasi. Čestitamo!

*

Marija Travar, Kapla ob Dravi, je praznovala svoj 60. rojstni dan. Čestitamo!

*

Svoj 60. rojstni dan je praznovala te dni tudi Metka Boročnik iz Podkraja pri Pliberku. Čestitamo!

*

Iskreno čestitamo Katiji Marketz iz Kršne vasi pri Žitari vasi za njen 50. rojstni dan.

*

Florijanu Jugu in nevesti Inge iz Sel iskreno čestitamo k poroki.

*

Na univerzi v Ljubljani je promovirala dr. Boška Prunč iz Graza. Iskrene čestitke!

Sveče

Za beljaški pust ve domala še vsak . . . c, sveški pa je kot izredna dragocenost znan le tistim, ki znajo ceniti njegovo celotno prebujevalno-ozaveščevalno-izobraževalno-kulturno-umetniško dimenzjo. No, tako se je, kakor že v preteklosti, zbrala tudi letos (bilo je to po sili koledarskih razmer 29. januarja, ki je bil pač letos sobota) vsa smetanska kulturna srenja pri pd. Adamu v Svečah, da znova doživi, kar se v pustu doživeti mora.

Za domačo godbo sta poskrbela vižarja Tonč in Lojz, ki sta jo zadrajskala, da se je izpod pet kadilo, ušesa so nasuli tudi Jadagani, za jedačo in pijačo je poskrbel birt (sam dokazuje, da mu ne manjka ne enega ne drugega), vljudne pozdravne besede pa je izrekel predsednik sveške Kočne in hkrati brat že imenovanega birta dr. Janko Zerzer. (Ker je bila dvorana nabito polna, je ostal predsednik brez „stoleja").

Višek večera je bil zares višek. Nastopila je sama prava pravcata sveška filharmonija. Verjetno je to, samo po doktorjih merjeno, najbolj študirana filharmonija daleč naokrog. Pet doktorjev igra v tej filharmoniji, med njimi en pravi, namreč zobej Hanzi Waldhauser, pa še en dohtar povrhu, Tomej Partl, da ne pozabimo preostalih doktorjev Valentina Inzka, Antona Feiniga in Janka Zerzerja, pa drugih profesoralnih in študiranih osebnosti. Dirigenta moramo tudi omeniti, po poklicu je sicer župnik, nekateri so ga imeli za Karajana, drugi pa so mislili, da se je pojavil sam Herbert Fux.

Če se vzame vse tako, kakor je bilo, je bil pust s Kočno zares imenitna zabava. Zato so se ga udeležili tudi zastopniki Narodnega sveta koroških Slovencev Janko Urank, Franc Kelih in Jože Wakounig in podpredsednik Krščanske kulturne zveze Marijan Olip. Če bo drugo leto spet tako veselo, se bomo, če bo Bog dal, gotovo videli.

Libuče

Svoj drugi občni zbor je imelo društvo „Kralj Matjaž" v nedeljo, 30. 1. 1983 v Posojilnici v Pliberku. Predsednik društva „Kralj Matjaž" dr. Matevž Grilc je pozdravil številne člane društva, zastopnike krajevnih društev v občini Pliberk, podžupana Frica Kumra in slovenske občinske odbornike. Dr. Grilc je omenil, da je aktivnost društva v glavnem slonela na pevski in družabni dejavnosti ter da se je izkazalo, da je bila ustanovitev društva pravilna in potrebna. Od zadnjega občnega zbora, ki je bil 21. marca 1981, do danes, je imelo društvo 28, nastopov in družabnih prireditev. Predsednik dr. Grilc se je zahvalil v prvi vrsti mlademu pevovodju Hanesu Košutniku, ki nosi glavno skrb za zbor ter podpredsedniku Juriju Mandlu za vso organizacijsko delo, ki ga opravlja za „Kralja Matjaža".

Občni zbor je potrdil stari odbor na čelu s predsednikom dr. Matevžem Grilcem. Društvo, ki šteje 170 članov iz Libuč in okolice, želi tudi v bodoče gojiti slovensko pesem in družabnost. Na občnem zboru je bila ustanovljena še planinska sekcija, ker so številni člani tudi navdušeni planinci. Društvo, ki je včlanjeno v obe osrednji kulturni organizaciji pa bo tudi v bodoče skrbelo za dobro sodelovanje s „centralami".

V imenu Krščanske kulturne zveze je tajnik Nužej Tolmajer čestital staremu in novemu odboru za delo in je pohvalil aktivnost društva. Omenil pa je, da je moški pevski zbor poleg društvene dejavnosti olepšal tudi cerkvene obrede, kot so to maše, pogrebi itd. Tajnik Nužej Tolmajer je želel, da bi sodelovanje z drugimi krajevnimi društvi v občini bilo nadalje tako pozitivno in da bi koordinirali glavne prireditve. Tudi tajnik Slovenske prosvetne zveze dr. Janko Malle je želel društvu za bodoče vse najboljše in je obljubil, da bo SPZ tudi v bodoče podpirala društvo „Kralj Matjaž".

Predstavniki domačih društev v občini in občinski odborniki so izrazili željo po organiziranem in koordiniranem delovanju in so izrazili, da bi bilo treba decentralizirati prireditve, kar so poskusili že lani s prireditvijo „Podjunska pesem".

Že isti dan zvečer je nastopil moški pevski zbor „Kralj Matjaž" na tradicionalni prireditvi „Od Pliberka do Traberka" v Kotljah.

CELOVEC

RAZSTAVA SLIK ERNSTA ARBEITSTEINA
Prireditelj: Družba sv. Mohorja v Celovcu
Kraj: Mohorjeva knjigarna v Celovcu
Čas: od 9. 2., do 10. 3.,
Ob odprtju razstave dne 9. 2., ob 18. uri bo igral Emil Krištof (kitara) južnoameriško glasbo in jazz.
Med razstavo bo dražba ene slike v prid pohabljenemu otroku.

CELOVEC-CELJE

Slovensko ljudsko gledališče
Ogled gledališke predstave „SREČANJE NA OSOJAH" (Alenka Goljevšek)
Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu
Čas: ponedeljek, 21. 2.
Odhod iz Celovca: 15.00, iz Dobrle vasi: 15.30
Vozi avtopodjetje Sienčnik
Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza do 14. februarja
Cena: 150 šil. (vožnja in vstopnina)

SELE

VESEL PUSTNI POPOLDAN
Prireditelj: KPD „Planina" v Selah
Kraj: farna dvorana v Selah
Čas: nedelja, 13. 2., ob 14. uri
Na sporedu je igra **USODNA ZAMENJAVA** (igrajo člani otroške skupine) in **SREČANJE SELSKIH VIŽARJEV**
Zvečer ob 19. uri **PLES** z ansamblom **GORENJCI** in pevko Sonjo Gabršček. Prirejajo KPD „Planina", DSG Sele-Zell in Pevsko društvo Sele

DOM V TINJAH

V petek, 4. 2., ob 19. uri
MAMILA in premagovanje življenjskih problemov, nem.
Predava: s. Enrica Obrist, svetovalka za nevarnosti mamil pri Caritas

V soboto, 5. 2., ob 19.30 uri
ODPRTJE RAZSTAVE: fotoradiranka-vtisi z južne Koroške; Walter Narovnigg, Dunaj

V nedeljo, 6. 2., ob 19. uri
SEKTE — izziv nam kristjanom, nem.
Vabljeni: sodelavci župnijskih svetov, starši, mladina
Predavatelj: veroučitelj Jožef Fuchs, Perchau

Kmetijsko-gospodinjska šola v Šentrupertu pri Velikovcu

sporoča staršem in dekletom, ki se odločajo za nadaljnje šolanje, da sprejme za šolsko leto 1983/84 učenke v

Kmetijsko-gospodinjsko strokovno šolo

Namen šole je, učenkam poglobiti izobrazbo dosedanjega šolanja.

Ta šola velja tudi za 9. šolsko leto (Politehnični letnik). Sprejema pa tudi dekleta, ki si želijo ustvariti lastno družino in nimajo znanja v kuhanju, šivanju in vodstvu gospodinjstva. Ker se v tej šoli polaga posebna važnost na spretnost v kuhanju, šivanju in ročnem delu ter na razne tehnike v likovnem področju, je dana možnost dekleta usposobiti za samostojno vodstvo gospodinjstva, tudi kmečkega.

VZGOJNI CILJI — Pravilno oblikovanje telesnih in duševnih zmožnosti — samovzgoja in vzgoja v družini — poglobitev vere in verskega življenja.

V naši šoli se poučuje v obeh deželnih jezikih.

POGOJ ZA SPREJEM je dovršena 8. šolska stopnja in vsaj delno znanje slovenskega jezika oziroma narečja.

V slučaju, da učenka 8. šolske stopnje ni dovršila, je v šolo lahko sprejeta s sprejemnim izpitom.

V DANIH POGOJIH DOBIJO UČENKE DRŽAVNO PODPORO!

Prijave so možne že sedaj vključno do konca februarja 1983,

in sicer: po telefonu 04232/796 ali pismene ali osebne.

Nadaljnje informacije dobite pri vodstvu šole!
9100 Völkermarkt/Velikovec, Klosterstraße 2

Globasnica

Nepregledna množica vernikov je že pred začetkom pogrebnega obreda napolnila cerkev v Globasnici, da pospremi svojega dolgoletnega župnika Franca Poscha k zadnjemu zemeljskemu počitku. Kako znan je bil rajni in kako zelo so ga farani spoštovali, je dokazalo število vernikov, ki so prišli tudi iz oddaljenih krajev.

Pogrebne obrede je opravil krški škof dr. Egon Kapellari v somaševanju 70 duhovnikov. Posch je po letih kaplanovanja v Šmihelu in Železni Kapli župnikoval v Suhi, 11 let na Brde in nad 30 let v Globasnici. Zato so bili med pogrebci tudi videti obrazi brških faranov.

Škof Kapellari je dejal, da njegovo življenje lahko primerjamo s plapolajočo svečo, ki počasi zgoreva. Označil ga je kot pobožnega in dobrega duhovnika. Dekan Kristo Srienc, ki je mogel pred več kot 30 leti pozdraviti pričakovanega duhovnika Poscha v Globasnici, se je od njega tudi poslovil in rekel, da je rajni imel le eno željo: obhajati s svojo ljubljeno čredo v Globasnici svojo zlato mašo. Do tega ni prišlo. V svoji oporoki prosi dušni pastir svoje farane odpuščanja in molitve zanj.

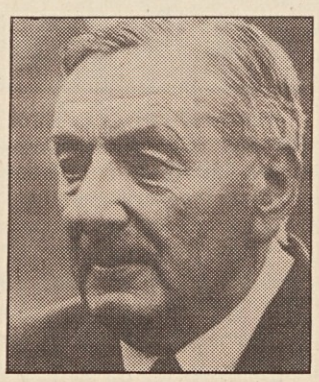

Župnik Franc Posch †

Življenje F. Poscha, ki je tudi še, ko je bil v Globasnici, obiskal farane na Brde, je najlepše orisala stara žena s tem, da ga je označila kot „človeka, ki smo ga imeli radi in kateremu smo zaupali“.

Treba pa je pripomniti, da se je škof potrudil, da je rajnemu izkazal slovo v slovenski besedi.

Sele

Preteklo nedeljo so v Selah gostovali v Selah igralci SPD „Zarja“ iz Železne Kaple z igro MLADOST PRED SODIŠČEM. Kapelčani so s to igro že večkrat nastopili po različnih krajih Koroške in res lahko rečemo, da se jo splača pogledat. V igri gre namreč za sodobne probleme: gre za probleme mladega dekleta, ki dorašča več ali manj samo sebi prepuščeno. Pri starših ne najde ljubezni in razumevanja. Oče je na delu v tujini, mati pa ji ne posveča veliko časa, vrhu tega pa je dekle še priča temu, da mati očeta vara. Dekle to požira vase in si išče svojo družbo. To gre tako daleč, da se s starši sreča pred sodiščem. Dekle je namreč prišlo pred sodnika zaradi umora.

Zares poučna je ta igra, predvsem za tiste, ki mislijo, da svoje otroke lahko zadovoljijo z denarjem. To, kar mladina potrebuje in si pričakuje od svojih staršev, je veliko več. Vsakemu posameznemu igralcu — morda bi posebej omenil Branka Korotaja v osebi sodnika — in režiserju Poldeju Zundru čestitamo in si želimo, da bi prišli še večkrat med nas.

Blato

Minulo soboto je predaval v klubskih prostorih KDZ na Blatu poklicni bajavec (Wünschelrutengänger) Johann Köllich iz Borovelj o zemeljskih žarkih. Zbralo se je mnogo „ljubiteljev“ bajal in nihal, kajti vsi so se še hoteli nekaj naučiti. Predavatelj je popestril predavanje z diapozitivi in s posameznimi „instrumenti“, ki jih potrebuje za iskanje vodnih žil oz. „Curry žarkov“. Po predavanju je bila zelo živahna diskusija, saj je „moral“ vsak nekaj pripomniti. Tako npr. so poslušalci ugotovili, da imajo vsi postavljene svoje postelje na zelo neugodnih mestih. Upamo, da so že vsi tisti prestavili svoje postelje in končno le „prišli do pravega, lepega in zasluženega počitka.“

Tinje-Celovec

„Resnega in kritičnega dela še čaka 10 letnikov Setve, lista slovenskih učiteljiščnikov v Celovcu“ je dejal med drugim nadzornik dvorni svetnik dr. Valentin Inzko, ko je v petek, 28. januarja 1983, skupno s profesorji Slovenske gimnazije obhajal v tinjskem domu svojo 60-letnico. V Setvi so objavljali učiteljiščniki literarne poskuse, pa tudi kulturno-zgodovinsko zanimive prispevke o starih navadah in narodnem blagu. Škoda, da po letu 1963, ko je prevzel službo nadzornika za pouk slovenščine na višjih šolah in za Zvezno gimnazijo za Slovence, Setev ni več izšla.

V imenu Slovenske gimnazije se je zahvalil nadzorniku Inzku za povabilo in za vso podporo gimnaziji ravnatelj dr. Reginald Vospernik. Čestitke so izrekli tudi vodja manjšinskega šolskega oddelka vladni svetnik nadzornik Rudi Vouk, prejšnji ravnatelj dr. Pavle Zablatnik, ki je spregovoril kot „avchar“, in predsednik personalnega zastopstva na Slovenski gimnaziji dr. Stanko Čegovnik.

Že v petek, 21. januarja, so počastili 60-letnika Valentina Inzka dijaki Slovenske gimnazije. Za združenje staršev je spregovoril predsednik Janko Urank, v imenu dijakov pa sedmošolec Pepe Starman. Slavnost je olepšal dijaški pevski zbor.

DRAŽBA V PRID PRIZADETEMU OTROKU!

V okviru razstave likovnih del Ernsta Arbeitsteina v knjigarni Mohorjeve družbe v Celovcu (od 9. februarja do 10. marca) bo dražba slike „Pobožni ženi“, ki jo objavljamo. Izklicna cena je 2000.— šil., vrednost slike pa okoli 4500.— do 5000.— šil.

Že na odprtju razstave v sredo 9. februarja ob 18.00 se boste mogli udeležiti dražbe, vendar bo v času razstave prav do 10. marca dana možnost, da si ogledate sliko in dražite na licu mesta. Z zaključkom razstave bo tudi zaključena dražba, sliko bo dobil tisti, ki bo največ dal zanjo in s tem za težko prizadetega otroka in njegovo družino.

Žvabek-Vogrče

Zadnjo soboto in nedeljo v januarju je bila šmihelska igralska skupina kar dvakrat v gosteh.

S komedijo „Neopravičena ura“ so v soboto gostovali v farni dvorani v Žvabeku. V imenu tamkajšnjega Katoliško prosvetnega društva „Drava“ je vse, igralce in gledalce, pozdravil g. Kolter. Polna dvorana in dobro sodelovanje obiskovalcev je dalo nastopajočim občutek prisrčne domačnosti. In tako so se kar hitro otresli treme, ki jih je zasledovala pri premieri teden prej in so dobro odigrali zahtevno igro.

V nedeljo pa so še v farni dvorani v Vogrčah pokazali obiskovalcem, kaj so se v dolgih zimskih večerih naučili. Njihov trud je dobil priznanje z močnim aplavzom in s spodbudnimi besedami župnika Zaletela.

Borovlje-Tržič

V nedeljo, 30. januarja, se je Klub koroških ribičev srečal z ribiči iz Tržiča. V prijetnem vzdušju smo se pogovarjali o pretekli sezoni ter kovali cilje za bodoče „delo“. Ob tej priložnosti nas je spet povabila ribiška družina Tržič na „lov v njihove vode“. Kot so nam naši prijatelji iz Tržiča povedali, plava v vodah v Tržiču toliko rib, da bo vsak, ki se bo poskusil za ribiča, tudi nekaj ujel. Že sedaj se veselimo za prvi april, ko se bomo srečali v Tržiču (to ni aprilska šala).

Libuče

Kolenikova-Šimonova domačija je opustošena. Šimonov Anej se je zgrudil pri delu in smo ga pred nedavnim pospremili k zadnjemu počitku na libuško pokopališče. Odkar mu je v bolnici v Vojšpergu umrla sestra Lonca, je gospodaril in gospodinjil sam. Neporočen se je martral z govedorejo in s poljedeljstvom. Seveda je imel pomočnike — toda, moški brez ženske pomoči je revež. To vedo vsi naši stari ujci in dozoreli ženini.

Na Šimonov hribček se je vsak rad oziral. V lepi sončni legi je bilo pohištvo obdano od gozda, a sedaj je ta hribček žalostna obleka, hiša in hlev pa bosta zaspala.

Radi smo v mladosti hodili prostetaši na nedeljske obiske, se posedli na trato in zapeli, saj sta bila Lonca in Trezka pevki v cerkvi in v društvenem zboru. Anej pa pevec. Še harmonij je znal igrati. Vsa družina, s hčerami še trije sinovi, je bila kulturna in narodno zavedna. Sin Vojtek je moral mlado življenje pustiti v prvi svetovni vojni — Lojzeta pa so nacisti surovo martrali in ubili.

Anej je dočakal 80 let starosti. Vse življenje je nosil na ramah težo dela in skrbi za dom — v srcu pa bolečino smrti svojih dragih. Le zadnji vzdihljaji so bili kratki. Pokopali smo ga k svojcem in mu želimo večni mir.

Jelenova-Volinova družina v Zgornjih Libučah je izgubila dobro mamo Hano, staro mamo, ki je razdelila ljubezen med svojih pet sinov in vrsto vnukov.

V drugi vojni je bila izseljena z dvema otrokoma, najprej na Hesselberg, nato v Eichstätt. Mož pa je služil kot Hitlerjev po sili vojak. Zgaran od dela, skrbi in bolezni je umrl pred nekaj leti. Ko je svoje breme gospodinjstva Hanca oddala v mlajše, skrbne roke snahe, je še materinsko skrbela za mlado družino. Hudo jo je prizadela smrt najmlajšega sina Vinka. Zbolela je. Že bolnega Vinka in potem mamo je hodil zdravit dr. Štefan Jelen, ki je priznan zdravnik v Železni Kapli. Toda smrt pride s koso, kadar je božja volja. Pogreba se je 24. 1. 1983 udeležilo mnogo znancev, prijateljev, domačinov in vseh, ki so povezani s sorodstvom dr. Jelena Štefana in Stanka, ki je bil zdravnik na Bistrici v Rožu in ima tri potomce v službi zdravniške stroke. Po odhodu dragih rajnih iz Volinove hiše, še posebej matere Hane, ki smo jo z mnogo številno udeležbo izročili božji njivi v Libučah pri Sv. Andreju (pogreba se je udeležilo mdr. osem duhovnikov, zapel je v cerkvi in na grobu moški zbor Kralj Matjaž) — in ji želimo večno luč — smo prepričani, da bo mladi rod rastel in zelenel na njivi, ki ji pravimo domača gruda. S tem dajo potomci čast in zahvalo prednikom! Naše sožalje!

PISMA BRALCEV

Večkrat že sem se — v skrbi za našo doraščajočo gimnazijsko mladino — oglasil v raznih gremijih, v odboru Mohorjeve družbe, v predsedstvu Narodnega sveta koroških Slovencev in

Ali je potrebno v klubu KDZ točenje alkohola?

pri Združenju staršev z željo, da bi odgovorni — v tem primeru brez dvoma NSKS — odpravili točenje alkohola v klubskih prostorih Koroške dijaške zveze. Prepričan sem, da to zahtevo lahko izrazim v soglasju z ogromno večino staršev in vzgojiteljev naših dijakov.

Očitno se bojijo odgovorni zamere pri mladini. Vendar je treba odtehtati, kaj v tem primeru bolj šteje: zdravje doraščajočih ali trenutna oportunost popustljivega ravnanja.

Ker sem doslej zaman opozarjal na to pomanjkljivost v gotovo potrebnem in koristnem klubskem lokalu v kleti Mohorjeve hiše, se danes obračam v tej zadevi na javnost. Opogumilo me je k temu koraku odprtje celovškega mladinskega centra „Mozarthof“, kjer se dnevno zbira več sto mladincev pri kavi, čaju in sokovih, torej brez vsakršnega alkohola, in se počuti dobro (glej Kleine Zeitung, 30. 1. 1983, str. 10). Zakaj odgovorni ne bi privoščili tudi slovenski mladini takega centra v interesu zdravja!? Tudi kajenje bi se gotovo dalo nekoliko omejiti. Za tiste, ki zaradi manjkajočega alkohola ne bi prišli več v klub, gotovo ni škoda. Poznam pa nekaj mladih ljudi, ki zdaj ne zahajajo tja, ker je lokal zasmrajen zaradi cigaret in alkohola.

Kaj menite, starši, mladina, odgovorni? Ali ne bi bil to pameten korak?

Dr. Reginald Vospernik
(ravnatelj)

Slovenska maša po radiu

V nedeljo, 6. februarja, ob 10. uri bo avstrijski radio (Ö 1) prenašal mašno bogoslužje v slovenščini iz župnijske cerkve Šmihel pri Pliberku. Cerkveni zbor pod vodstvom Miheja Sadjaka bo prepeval mašo Matije Tomca „Stopil bom“. Na orgle bo igral prof. Jože Ropitz.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1983/84 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1983, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1982/83 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1983. Sprejemni izpiti bodo v sredo, 6. julija 1983.
4. Konec maja 1983 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Prof.-Janežič-Platz 1, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Reginald Vospernik l. r.

Nekako to, kar je krščansko-eksistencialistični danski filozof Kierkegaard v literaturi, je ekspresionistični slikar iz častitljivo starega, a še vedno majhnega mesta Slovenj Gradca, Jože Tisnikar v slikarstvu. Formula Kierkegaarda je: obupati do dna, in od teh čvrstih tal, na katerih se ne ugreza več, graditi novo zgradbo upanja. Tisnikarjeva formula je: upodobiti grozo do njenega poslednjega sijaja v monstruoznem vra-

Ob otvoritvi razstave olj slovenskega in svetovnega slikarja Jožeta Tisnikarja:

Optimizem groze v galeriji Aula Slovenica v Celovcu

njem očesu, do njene poslednje minucioznosti v sršečem vranjem puhu — in na tem dnu groze vzpostaviti novo pokrajino rešencev, ki že kažejo hrbet kataklizmi . . .

Ta fantastični slikarski svet, ki se mu je pred nedavnim poklonila tudi mondena Amerika, z generalnim tajnikom OZN De Cuellarjem na čelu, je te dni prišel v goste tudi za celovško publiko, ki se je vsaj za hip pripravljena odmakniti od prislovične avstrijske udobnosti in se spoprijeti s Tisnikarjevimi bivanjskimi brezni. V četrtek, 27. januarja, je bila v celovški slovenski galeriji AULA SLOVENICA (vhod iz pasaže v Pavličevi 5 — 7) več kot prisrčna otvoritev razstave petindvajsetih Tisnikarjevih olj. V nabito polnem razstavišču je bilo videti tudi prominentne osebnosti: celovškega župana L. Guggenbergerja, starosto slovenskih slikarjev prof. Božidarja Jakca, znanega slovenskega politika in gospodarstvenika ing. Franca Razdevška, starosto in avtoriteto slovenskega novinarstva Bogdana Pogačnika, konzula SFRJ v Celovcu Alfonza Naberžnika, ravnatelja slovenjegraškega umetnostnega paviljona in očeta slovenjegraške kulturniške slave prof. Karla Pečka, primarija slovenjegraške bolnišnice dr. Draga Plešivčnika, rektorja tinjskega doma Jožeta Kopeiniga itd. Vodja galerije AULA SLOVENICA dr. Mirt Zwitter je s prisrčnimi in duhovitimi besedami uvedel razstavljalca v celovško občinstvo, prof. Božidar Jakac ga je nagovoril z ganljivo prijateljsko gesto, avtor prve in vsebinsko še do danes ne presežene monografije o Tisnikarju dr. Marijan Tršar, danes dekan akademije za upodabljajočo umetnost v Ljubljani, pa ga je s strokovno-kritično ekspertizo opredelil sveže, kakor da se ni nič izčrpal z že omenjeno monografsko študijo.

Slikar je po otvoritvi priznal, da tako toplega sprejema zlepa ni doživel — čeprav je bil še izmučen od pravkar minulega razstavljalskega in publicističnega razvajanja v New Yorku. S tem se podira tudi marsikakšen predsodek o koroškem človeku, ki ga slika v neuglednih lučeh koristnostne in udobnostne orientiranosti. V Celovčanu obeh narodnosti je Tisnikar našel nadvse odzivno publiko. Ta odziv je mogoče demonstrirati do 18. 2. 1983, ko bo razstava zaprta.

Vinko Ošlak

Št. Primož

V soboto, 29. januarja zvečer se je v kulturnem domu Danice kar trlo ljudi — SPD „Danica“ je priredilo svoj, letos že 11. ples. Prvi plesalci so že dobro uro pred začetkom zasedli sedeže in do začetka je bila dvorana nabito polna. Predsednik Danice Stanko Wakounig je pozdravil vse obiskovalce, posebno pa konzula SFRJ Alfonza Naberžnika z ženo, zastopnika NSKS dr. Francija Wuttija z ženo in seveda muzikante — Alpski sekstet, ki je igral do zgodnjih jutranjih ur. Igral je tako poskočno, da se je pod petami skoraj iskrilo. Marljivi Daničani so pripravili zares izboren srečolov, napekli so tort in drugega peciva, ki je bilo mimogrede razprodano, v Koči pri Micki in pri Majdi in Foltu pa so si lačni potišali glad, žejni pa ugasili žejo. Znanci in prijatelji od blizu in daleč so prišli v Št. Primož, da so se poveselili, malo popuvnali in pozabili na vsakodnevne skrbi in težave. Vsekakor pa lahko rečemo, da šteje ples Danice med vrhunske prireditve naše plesne sezone.

PLES SAK

v soboto, 5. februarja 1983,
ob 19.30 uri
pri ŠOŠTARJU
v Globasnici.
Igra: Planinski sekstet

Znani časopisi o Levu Detelu

Pravkar je na Dunaju v založbi revije LOG izšla peta nemška leposlovna publikacija slovenskega rojaka Leva Detela. „Tisočletna vojna“ — tak je naslov novega Detelovega protivojnega teksta — bo na razpolago tudi kupcem v Trstu, Gorici in na Koroškem.

*Zanimvo je, da je Lev Detela že s svojimi štirimi prejšnjimi leposlovnimi nemškimi knjižnimi izdajami, ki so izrazito modernega značaja, doživel v vsem nemškem jezikovnem prostoru, a tudi drugod v svetu, zelo lepo odmevnost. V številnih revijah, časopisih in radijskih postajah je bilo objavljenih nad osemdeset recenzijskih enot o značilnostih Detelovih v nemščini natisnjenih knjig (**„Izkušnje z nevihtami“:** Darmstadt 1973; **„Legende o očetu,** Eisenstadt 1976; **„Kraljev kip“,** Dunaj 1977; **„Občudovanje vzbujajoče kretnje vladanja“,** Dunaj 1978). Terecenzije (tudi brez slovenskih istočasnih beležk) sestavljajo pravo imaginarno knjigo kritičnega soočanja z delom Leva Detela.*

*Čeprav so Detelove pričujoče knjige izšle v nemškem jeziku, je bila vsaj prva, **„Izkušnje z nevihtami“,** še prevod iz slovenščine. Zato so Detelove knjige pisce in bralce vedno znova, kot izpričujejo številne kritike, soočile s slovenskimi literarnimi načini in slovanskim kulturnim krogom.*

Znani satirični pisatelj in častni predsednik PEN-kluba v eksilu **Gabriel LAUB** *poroča že o Detelovih* **„Izkušnjah z nevihtami“** *v največjem zahodnonemškem tedniku* **„DIE ZEIT“** *tudi tole: „Detelove kratke zgodbe so poetične, groteskne in zgoščene. Detelova knjiga izžareva optimizem črnega humorja . . . Táko (ironično) razumevanje za pozitivno naravnanost našega sveta lahko srečamo le pri človeku s slovansko dušo in socialistično izkušnjo.“ Avantgardist* **Vintila Ivanceanu** *imenuje isto Detelovo knjigo v znanem avstrijskem dnevniku* **„DIE PRESSE“** *„nekonvencionalno knjigo, ki bralce povede k prijetnim občutkom in jih istočasno vznemiri“. Znani züriški dnevnik*

Izšla knjiga SIC

(Nadaljevanje z 2. strani)

uporabljanje svojega jezika oz. ga sam uporablja v določenem javnem okolju — v tem primeru na celovškem kolodvoru, naleti na netolerantno vzdušje.

Ob primeru kolodvorske akcije skušata avtorja nakazati to socialno situacijo predvsem iz perspektive nastopajočih mladostnikov. Posebno skušata upoštevati psihološko dimenzijo. V kolodvorski akciji vidijo mladostniki možnost, da se uprejo zatiranju, ki stiska nje in celotno narodno skupnost.

Vsi ste prisrčno vabljeni, da pridete na predstavitev knjige!

-nk-

Kamen

Bodite pozdravljeni,
farmani in romarji,
ki ste prišli na ta hrib
sveto Lihardo počastit!

S to starodavno pesmijo vas bodo pevci v cerkvi pozdravili v nedeljo, 6. februarja, pri sv. maši ob 10. uri, če boste prišli na Kamen v Podjuni počastit dva domača koroška svetnika: sv. Hildegardo in njenega sina sv. Albuina (Albina). Za nagrado boste po maši lahko dobili za spomin še blagoslovljen Lihardin krušej (štručej, ržlj). Razmečejo jih vsako leto z balkona starodavnega Lihardinega gradu pred cerkvijo. „Stritzelwerfen“ — ta starodavna navada je daleč naokrog poznana. To je spomin na dobrodelno grofico sv. Lihardo, ki je svoje premoženje razdelila med revеže.

Lihardin sin sv. Albin je bil prvi škof v Briksnu na Južnem Tirolskem in je tam pokopan v stolni cerkvi pod levim oltarjem, medtem ko je njegova mati sv. Liharda pokopana v kamenski cerkvi (stranski oltar!). Sv. Albina v briksenski škofiji zelo častijo, ne vedo pa, da je bil doma pri nas na Kamnu. Ker sta to pristno naša koroška svetnika, je prav, da se zanju zanimamo. Kip sv. Albina je bil pred kakimi 20 leti iz kamenske cerkve ukraden. Morda ima kdo še podobico z njegovo sliko. Je pa med nami še mnogo takih, ki nosijo ime teh dveh svetnikov: Hildi, Albin, Albina.

God Liharde in Albina je 5. februarja. Tedaj je na Kamnu celodnevno češčenje Sv. R. T.

Edvard Kocbek

Ogenj

12.

Niti tedaj, ko je pozimi prišel z nočne zadnje popotnice in ga je skoraj zamelo, ni občutil tako skrajne potrtosti duha in izčrpanosti telesa kakor to noč, ko je storil svojo najdrznejšo dolžnost. Topo je čutil, da je brez moči pred nemirom, ki se je neomejeno razbohotil v njem.

Neznanska teža je pritisnila nanj in ga mlela. Ničesar se ni mogel oprijeti. Ustnice so se hotele rešiti v molitvene obrazce, pa so se pregibale prazno. Iz notranjosti ni bilo besed, ki bi se mu znale oblikovati v smisel in zvok. Z velikim naporom si je storil silo in dvignil glavo. Znova je privil svetilko in nebogljeno vstal. Ko je mimogrede odprl nočno omarico, je v njej zagledal revolver, pod njim pa sveženj pisem. Hlastno je segel za njimi in dvignil vrhnje. Z njim je odtaval k brleči svetilki, da bi ga prebral. V njem je slutil poslednje zatočišče. To so bila pisma njegovega prijatelja, enega izmed organizatorjev protipartizanskega gibanja. Dihal je zasoplo in bral kakor slepec:

„Samo zato se Ti zdi, da na vsako stvar vržeš senco svojega dvoma in da koristni sklepi v Tvojih rokah obubožajo, ker si ob takem človeku postal preveč preudaren in obotavljav. Ali si prenehal s kontrolo nad samim seboj? Opozarjam Te torej, da si začel popuščati in pozabljati na prisego. Kakšen vojščak pa si? Spomni se, kaj smo prisegli! Prisegli smo, da bomo temeljito pospravili z rafinirano mističnim, meščansko čustvenim in nezdravo kultiviranim pojmovanjem religije in na mesto „širokega“ in „tragičnega“ kristjana postavili novega, naravnega in bojevitega katoličana. Mlačnosti smo napovedali neizprosen boj. Sklenili smo, da se ne bomo dali preplašiti z ugovori slabokrvnega humanizma, ki je človeka pomehkužil, kristjana pa pohujšal z napačno predstavo o dobrem. Še enkrat poudarjam naše znano načelo: Ogenj v človeka ali človeka v ogenj. Čim bolj si nabiram izkustva, tem bolj vem, da za nas ni tretje možnosti.

Med nami v Ljubljani kroži te mesece Dostojevskega Veliki inkvizitor. Ko sem zdaj prebral to novelo neodvisno od nezdravega romana Bratov Karamazovih, sem hkrati s prijatelji občutil resnico, ki jo je čudni pisatelj nakazal proti svoji volji. Tole ti hočem reči: nihče med nami ne zanika potrebe po svetosti, toda milijoni in milijoni nimajo nič od te kvalitete, ki so jo izbranci dvignili v neznanskost, nasprotno, vsi ti milijoni brez smisla trpijo od dvojništva med nebom in zemljo. Religijo je treba množicam konkretizirati, svobodi je treba dati njeno zmerno mesto, človeku je treba omogočiti življenje brez družbene in metafizične bojazni. Poleg tega pa dobro poznaš blagodejni učinek, ki ga danes dosegamo z uporabo sile: s prevzemom sovražnikove metode se mu tako približujemo, da ga tako rekoč razorožujemo . . .“

Naenkrat je začutil tako utrujenost, da se je moral globoko skloniti, ko je hotel prebrati naslednje stavke. Desni kazalec je postavil na pismo in črkoval:

„. . . Ko že govorim o orožju, naj Ti takoj povem, da boš dobil prvo pošiljko po varni poti. Zato pa se nam moraš v prihodnjem pismu za svojo nevredno popustljivost opravičiti. Pričakujemo, da nam boš osebno poročal o neustrašnem nastopu proti našim nasprotnikom v Tvojem kraju, kjer nam prav tako postajajo nevarni. Rotim Te in zaklinjam, da ta svoj nastop izvršiš z vso odločnostjo in uspešnostjo. Šele takrat Te moremo odvezati greha Tvoje slabosti . . .“

Zganil je pismo in ga položil nazaj na sveženj pod revolver. Pismo je govorilo jasno in mu nalagalo usodna dejanja. Ko je vstal, je začutil, da je izpolnil svojo dolžnost. Zagledal je sam sebe, kako je nepreklicno stopil v sredo med resnico in laž, na najbolj zapeljivo in najbolj žalostno točko sveta. Obšla ga je tuja toplota. Zdaj je vedel, da ne more več nazaj. Odšel je daleč naprej in začutil samoto. V njej je do prijateljev in sovražnikov enako blizu. Hkrati je spoznal, da je zmeden od enakega učinka simpatije in antipatije, ki ju je povzročil. Še več, vedel je, da je prišel v precep med angele teme in angele luči in da bo prej ali slej propadel. Sunkovito se je dvignil in opotekel. Duhovni boj je prav tako neizprosen, če ne še bolj kakor surovi boj med fizičnimi silami.

Kolena so mu klecnila. Zrušil se je na svoj klečalnik in zašepetal besede, ki jih je prvič v življenju doumel drugače kakor z razumom: „Moj Bog, zakaj si me zapustil?“ Ko je dvakrat, trikrat krčevito ponovil krik neznosne tesnobe in zaslišal odmev lastnega nečloveškega glasu, se je preplašil. V sebi je naenkrat opazil tujca, ki je dobil premoč nad njim in ga divje dušil. Umolknil je in se dvignil, kakor da bi se ga hotel otresti. Toda ko je napravil nekaj hitrih in nerodnih korakov, je opazil, da spletkar ni izginil iz njega.

Vrglo ga je k mizi. Zagrabil je za nepopisan list pisemskega papirja. Vzel je pero in začel pisati:

„. . . Niti minute nisem odlašal, temveč storil, kakor ste mi naložili. Pravkar sem spovedal človeka, ki sem ga spravil pred puške. Tam, kjer je prej v meni bila moja slabost, je zdaj tuja silovitost. Moja ljubezen je prazna. V tej uri doživljam nesmisel, ki najbrž čaka človeka na koncu vsega izkustva. Ne obtožujem vas in ne opravičujem se vam. Zdi se mi le, da ne znam več razlikovati med pogubo in rešenjem.

Če se pogledam v ogledalo, vidim v

„DIE TAT“ *primerja Detelove „izredne ironične zgodbe, polne paraboličnih, ciničnih in ironičnih elementov“ z mojstrovinami svetovne literature, kot sta jih pisala Swift ali Rabelais.*

V alternativni nemški publikaciji **„ULCUS MOLLE“** *meni* **„K. Pemsel,** *„da je Detelovo delo v celoti usmerjeno proti patriarhaličnim sistemom, je izreden psihološki afirmativni podvig, ki je literarno obliko in jezik popolnoma podredil zakonitostim svojega hotenja“. Drugi kritik, vodja nižjeavstrijske kulturne zveze* **Hans Lampalzer,** *pa je prepričan, da so Detelove* **„Legende“** *nadvse bogoiskateljsko delo. Negativni oče je samo antipod tistega Boga, ki ga je svet ta čas skoraj izgubil, oziroma zapravil.*

Izredno številnih in zelo laskavih kritik je bila deležna Detelova prozna zbirka **„Kraljev kip“. Jens Jensen** *označuje v* **„Frankfurter Allgemeine Zeitung“** *Detelovo pričujočo prozno delo „kot v preciznem, jasnem, skorajda neprizadeto hladnem jeziku“ napisano knjigo o „zgodovini, ki vedno znova reproducira samo sebe“. Pokojni pater* **Alfred Focke** *piše v dunajskem dnevniku* **„DIE FURCHE“,** *da je Detelov* **„Kraljev kip“** *„najmočnejše delo, ki se je pojavilo v založniškem programu edicije RHOMBUS na Dunaju“.* **Martin Kraft** *je mnenja, da je „Kraljev kip“ „s subtilnim umetniškim posluhom napisana parabola o vladanju in oblasti“, o čemer nadrobno razpravlja 25. januarja 1978 v znanem dnevniku* **„NEUE ZÜRICHER ZEITUNG“.**

Detelove **„Občudovanje vzbujajoče kretnje vladanja“** *so za kritika mednarodno znanega bernskega dnevnika* **„DER BUND“** *“pretresljiv kraljevski kabinet grotesknih figur in krohotanja“. — „Si je . . . te svetove brez predeksistence nekega Franza Kafke sploh mogoče zamišljati? Oba svetova se povezujeta, ne da bi se direktno povezala; vendar prinaša Detele modernejše dopolnitve, ostrejše, tudi jezikovno glasnejše stvaritve v svet“, piše kritik v* **„BUNDU“.**

Nad dvajset člankov je zlasti v ameriških in angleških strokovnih leksikonih (deloma s slikovnimi dopolnitvami) posvečenih življenju in delu Leva Detela. Vendar so tudi belgijski, švicarski, zahodnonemški in avstrijski leksikoni in strokovni priročniki v zadnjih letih že upoštevali literarno delo Leva Detela.

Ta čas so pesmi Leva Detela med drugim v angleškem jeziku izšle v indijskih, ameriških in kanadskih revijah.

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

Petek, 4. februarja:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja.

Sobota, 5. februarja:

09.00—09.55 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 6. februarja:

07.05—07.35 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

Ponedeljek, 7. februarja:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Koroški zbori pojo.

Torek, 8. februarja:

09.30—10.00 Za našo vas.
14.10—15.00 Koroški obzornik — „Slikar Primičove Julije“ (Nekaj slik iz življenja Mateja Langusa).

Sreda, 9. februarja:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Popevke — Naša beseda: A. Kokot.
21.00—22.00 Ob slovenskem kulturnem prazniku (Prešernova proslava SPZ).

Četrtek, 10. februarja:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Družinski magacin.

očeh zelen ogenj. Če se primem za čelo, začutim ogenj. Če se dotaknem katere koli stvari, preskoči vanjo ogenj. Ogenj se je razgorel v vsem mojem bitju. Nikoli nisem vedel, da je ogenj moja prvina. Malo stvari poznam na svetu, nezmotljivo natančno in ostro pa zdaj vem, kaj je ogenj. Vaša alternativa ne drži, vseeno je, ali gori ogenj v človeku ali človek v ognju . . .

Povejte mi, ali res ne moremo ljubiti drugače kakor s silo? Ali naša ljubezen do Boga in človeka pozna res le skrajnosti? . . .“

Vstal je, da bi ga ne zadušilo. Butnil je v mizo, da so knjige padle z nje. Ko jih je pobral, je pogledal mimogrede v odprto stran Svetega pisma in bral apostolove besede: „. . . . Zavedam se, da v meni, mojem telesu nič dobrega ne biva. Volja po dobrem mi je blizu, ne pa njega izpolnitev. Ne storim tega, kar bi rad, namreč dobro, temveč storim to, česar ne bi rad, zlo. Če pa storim to, česar ne bi rad, ne stori tega v meni jaz, temveč greh, ki v meni biva . . .“

Ogenj, je znova pomislil, to je ogenj. Blazni nemir mu je začel spajati stare predstave o grehu, ognju in peklu. Ko pride človekov duh do poslednje meje svoje zmogljivosti, se med njegove izmučene moči vtihotapijo pošastni prividi. Ti prividi so tem bližji, čim manjša je razdalja med resničnostjo in resnico. Topa izgubljenost se mu je razlezla po vsem telesu, da ni vedel, ali ga prepaja smrtna žalost ali nečloveška bolečina. Praznota zavesti je bila podobna občutku popolne izgubljenosti. Na enem koncu je videl živega Kajetana Lamberta sredi gluhih okoliščin, na drugi strani pa je zagledal mrtvega Toneta sredi globoko odzivnega sveta. Oba tečaja sta se premaknila in ga zavrtela. Kar koli je zdaj storil, je bilo brezupno. Na koncu svojih prstov je čutil, da je ujet. Nič ni mogel storiti, da bi se dvignil in odprl vrata svoje ječe. Enako daleč je bilo do Toneta, do župnika in do italijanskega komandanta. Tudi oni so se mu začeli stapljati v gorišču irealne razsežnosti. Vse njegovo telo je postalo kratkovidno.

Bil je poln smrtne, skoraj sladke zmedenosti. Zlo spada med omame življenja. Kogar omreži, ga ne izpusti več. Zlo je brezdanje, strastno in kruto. Kdor je poln zla, sovraži z ljubeznijo in ljubi tako, da uničuje.

Ni se več ganil, najmanjša kretnja mu je povzročala ostro omotico. Divje je zahrepenel po hladni, brezdušni negibnosti.

(Dalje prihodnjič)

TV

1 AVSTRIJA

PETEK, 4. februarja 1983: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Rastline, sladkor in človek — 10.15 O elektriki — 10.30 Glasba za te — 11.50 Možje brez živcev — 12.00 Antarktika, nenaseljeni svet — 12.15 Prisma — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Hallo Spencer — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Made in Austria — 22.10 Šport — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 5. februarja: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Mi — 11.05 Koncert iz cerkve Santo Stefano, Benetke — 11.55 Nočni študio — 13.00 Poročila — 13.55 Platno iz Irske — 16.00 Visoka hiša — 17.00 Gradišče — 17.30 Bakle iz dežele ognja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Dvakrat sedem — 18.25 Heinz Conrads — 18.50 Ljubo doma — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Korbijevo pozno očetovstvo — 22.00 Šport — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 6. februarja: 11.00 ORF koncert — 12.30 Vedno ta televizija . . . — 15.10 Fracass, poredni kavalir — 16.45 Zaklad otoka — 17.15 Muminovi — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Ljudska glasba iz Avstrije — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Fra Diavolo — 21.35 Šele v domovini sem tuj — 22.05 Šport — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. februarja: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Pogled v lonček — 10.00 Kaj bi lahko postal — 10.30 Še enkrat z občutkom — 12.00 Visoka hiša — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Točno poglej — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Magacin Alpe Jadran — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.05 Ste že vedeli — 21.10 Nero Wolfe — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 8. februarja: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Angleščina — 10.00 Pojdimo k zobozdravniku — 10.20 Starši — otrok — dnevnik — 10.30 Fracass, poredni kavalir — 12.05 Oče in sin — 12.10 Šport — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Tudi veselje mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Dick Turpin — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Ne smemo obupati — 22.15 Poročila.

SREDA, 9. februarja: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi veselje mora biti — 9.35 Francoščina — 10.05 Hitra žica — 10.25 Starši — otrok — dnevnik — 10.35 Argumenti — 11.50 Naša sobna muha — 12.25 Veleslalom moških in poročila — 17.00 Veliki iskalec zakladov — 17.25 Za lahko noč — 17.30 Policijska inšpekcija 1 — 18.00 Veleslalom moških — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vedno te presnete ženske — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 10. februarja: 9.00 Poročila — 9.05 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Sladkorna storija — 10.30 Mož sedmih morja — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Točno poglej — 17.30 Minikinovi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Mučna sorodstva — 21.45 Čudovita zima — 22.35 Šport — 23.35 Poročila.

2 AVSTRIJA

PETEK, 4. februarja: 17.30 Vedno ta televizija — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15 Kdo nudi več — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Divje živali — 21.00 Privlačno raziskovanje — 21.20 Politika v petek in poročila — 22.20 Zadnji bandit — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 5. februarja: 14.45 Sto mojstrovin — 15.00 Politika v petek — 16.00 Velika bela ptica — 16.50 Color Classics — 17.00 Prijetna družina — 17.45 Kdo me hoče — 18.00 Dvakrat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Slučaj za ljudskega odvetnika — 20.15 Tako kot smo bili mi — 22.10 Vprašanja kristjanov — 22.15 Enosmernica v smrt — 23.40 Da vam ne pozabim povedati — 0.05 Sto mojstrovin — 0.15 Poročila.

NEDELJA, 6. februarja: 15.15 Sto mojstrovin — 15.30 Šport — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj zločina — 21.45 To je klasično — 22.30 Uporniki Liang Shan Poa — 23.15 Sto mojstrovin — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. februarja: 17.45 Sto mojstrovin — 18.00 Znanje danes — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravnik in ljuba žival — 21.05 Ste že vedeli, da . . . — 21.10 Šiling — 21.50 Poročila — 22.20 Klovni — 23.40 Poročila.

TOREK, 8. februarja: 17.45 Sto mojstrovin — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.05 Dallas — 21.50 Poročila — 22.20 Club 2 in poročila.

SREDA, 9. februarja: 17.45 Sto mojstrovin — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kavarna Central — 21.05 Nič novega pod soncem — 21.50 Poročila — 22.20 Ljubezen Brechta v Augsburgu — 0.00 Poročila.

ČETRTEK, 10. februarja: 17.45 Sto mojstrovin — 18.00 Na poti v Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Turki so zmagali — 21.50 Poročila — 22.20 Club 2 in poročila.

1 LJUBLJANA

PETEK, 4. februarja: 9.00 Zimski spored za dijake — 10.05 Zimski spored za dijake — 17.10 Poročila — 17.15 Jazz na ekranu — 17.55 Arabela — 18.25 Obzornik — 18.40 Družbena samozaščita — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Naši olimpijci — 20.40 Zrcalo tedna — 21.00 Viva Las Vegas — 22.25 Poročila.

SOBOTA, 5. februarja: 8.15 Poročila — 8.20 Zverinice iz Rezije — 8.40 Ciciban, dober dan — 8.55 Mali odred — 9.25 Arabela — 9.55 Pisani svet — 10.25 Vesolje — 11.25 Muzeji Makedonije — 11.55 Smuk za ženske — 13.15 EP v umetnostnem drsanju — 15.50 Poročila — 15.55 Fantastični svet risanke — 16.55 Košarka — 18.30 Risanka — 18.45 Muppet show — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Daleč od ponorele množice — 22.35 Glasbeni oder — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 6. februarja: 8.00 Poročila — 8.05 Živ, žav — 9.00 Človek in pol — 9.55 Slalom za moške, 1. tek — 11.00 Risanka — 11.15 Veleslalom za ženske, 1. tek — 12.25 Slalom za moške, 2. tek — 12.55 Veleslalom za ženske, 2. tek — 14.05 625 — 14.25 Poročila — 14.30 Visok pritisk — 15.20 Cincinnati Kid — 17.00 Naš kraj: Zgornja Velka — 17.15 Športna poročila — 17.30 Kdo so Deboltovi — 18.20 Alpe — Jadran — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Kiklop — 21.05 Športni pregled — 21.55 Živeti z naravo — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 7. februarja: 8.35 TV v šoli — 10.35 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Mali odred — 17.55 Človekovo telo — 18.25 Obzornik — 18.45 Zdravo mladi — 19.15 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Prešernov dan — 21.20 Studio 2 — 22.15 Poročila.

TOREK, 8. februarja: 10.25 Slalom za moške, 1. tek — 12.55 Slalom za moške, 2. tek — 16.25 Poročila — 16.35 Slalom za moške, posnetek — 17.35 Zverinice iz Rezije — 17.55 Od vsakega jutra raste dan — 18.25 Severnoprimorski obzornik — 18.40 Memento Siciliae — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Pasja pot — 21.00 Skupno — 21.45 V znamenju.

SREDA, 9. februarja: 9.50 Maribor: Slalom za ženske, 1. tek — 12.50 Maribor: Slalom za ženske, 2. tek — 16.30 Poročila — 16.35 Ciciban, dober dan — 16.50 Kernjakove pesmi — 17.25 Slalom za ženske, posnetek — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Mozaik kratkega filma: Atletika — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Deževni ljudje — 21.40 V znamenju — 22.10 Namizni tenis: Jugoslavija : Madžarska.

ČETRTEK, 10. februarja: 9.05 TV v šoli — 10.35 Zimski spored za dijake — 16.35 Poročila — 16.40 Smučarski tek na 15 km za moške — 17.25 Vesolje — 18.25 Ljubljanski obzornik — 18.40 Na sedmi stezi — 19.10 Risanka — 19.30 TVD — 20.00 Tednik — 21.00 Zvoki godal — 21.35 V znamenju.

2 LJUBLJANA

PETEK, 4. februarja: 17.25 TVD — 17.45 Zabavni kolaž — 18.15 Zdravstveno izobraževanje — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TVD — 20.00 Naši baletni umetniki — 20.40 Zagrebška panorama — 20.55 Naših tisoč obrazov — 21.45 Nočni kino: gospodične iz Wilka.

SOBOTA, 5. februarja: 13.25 EP v bobu štirisedu — 16.30 Risanka — 16.40 Poročila — 16.45 TV koledar — 16.55 Premor — 17.00 Pesem — 18.00 Skadarlijski večeri — 18.30 EP v umetnostnem drsanju — 19.30 TVD — 20.00 TV kaseta — 20.30 Poezija — 21.05 Poročila — 21.10 Dosje 2064 — 21.55 Športna sobota — 22.15 Povsem osebno.

NEDELJA, 6. februarja: 13.25 V bobu štirisedu — 16.30 Slalom za moške, 2. tek — 17.10 EP v umetnostnem drsanju — 18.30 Dediščina za prihodnost — 19.15 Na štirih kolesih — 19.30 TVD — 20.00 Dnevi jazza 82 — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Budulaj.

PONEDELJEK, 7. februarja: 17.25 TVD — 17.45 Zom in puk — 18.00 Igračkanja — 18.15 Potopisi — kažipoti — 18.45 Glasbena oddaja — 19.00 Telesport — 19.30 TVD — 20.00 Raziskovanja — 20.45 Zagrebška panorama — 21.05 Bolnišnica na koncu mesta — 22.00 Rock palast festival v Essnu.

TOREK, 8. februarja: 15.50 TVD — 16.10 Mi in televizija — 16.40 PJ v košarki — 18.15 Književnost — 18.45 Telestart 82 — 19.30 TVD — 20.00 Narodna glasba — 20.45 22 milijonov — 21.35 Zagrebška panorama.

SREDA, 9. februarja: 17.25 TVD — 17.45 Gusarji kapitana Kuka — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Prijatelji glasbe — 19.30 TVD — 20.00 Gibljive slike — 21.00 Nemčija jeseni.

ČETRTEK, 10. februarja: 17.45 Učitelj — 18.15 Sodobni dosežki v medicini — 18.45 Še enkrat — 19.30 TVD — 20.00 Zgodbe čez polno črto — 21.10 Zagrebška panorama — 21.25 Kultura danes.

2. veleslalom Športnega društva Pliberk

156 pogumnih tekmovalcev

Zadnjo soboto je Športno društvo Pliberk priredilo na Libiču 2. veleslalom. Stošestinpetdeset (156) pogumnih smučark in smučarjev se je spustilo „na dilcah“ po hribu. Nekaj tekmecev je bilo tudi iz Železne Kaple, Sel in Roža, ki so se prav prijetno počutili med pliberškimi prijatelji. Na zmagovalce, ki so jih slavili pri Žiplnu v Nonči vasi, so čakale lepe nagrade. Na vsak način je prireditev lepo uspela in slišali smo, da se predsednik društva Poldej Cvelf s svojimi sodelavci že sedaj pripravlja na 3. veleslalom 84.

REZULTATI:

Otroci I, fantje:

1. Robert Pitschko (22,40), 2. Daniel Haudej (23,53), 3. Dietmar Traun (23,70), 4. Alexander Mak (23,98), 5. Marian Buchwald (26,71).

Otroci I, dekleta:

1. Andrea Enzi (27,70), 2. Evelin Possegger (27,92), 3. Andrea Juwan (33,51), 4. Sonja Buchwald (41,77).

Otroci II, fantje:

1. Werner Wriesnig (21,99), 2. Wladimir Buchwald (23,33), 3. Hans Juwan (23,33), 4. Thomas Wriesnig (23,34), 5. Martin Smrtnik (24,63).

Otroci II, dekleta:

1. Manuela Taibel (22,51), 2. Tanja Mak (23,20), 3. Daniela Steharnig (27,61), 4. Katja Prutej (30,94), 5. Anja Kapun (32,04).

Šolarji I, dekleta:

1. Cornelia Puschl (22,00), 2. Andrea Wernig (23,12), 3. Gabi Maurel (24,59), 4. Katja Vidmar (24,76), 5. Minca Koštomaj (26,94).

Šolarji I, fantje:

1. Isidor Cvelf (20,46), 2. Reinhard Streit (20,56), 3. Arno Puschl (20,65), 4. Jakob Ischep (21,07), 5. Adrian Kert (21,80).

Šolarji II, fantje:

1. Robert Tomitz (18,86), 2. Karl Taibel (19,23), 3. Klaus Schager (19,73), 4. Gerhard Matschek (20,47), 5. Gerhard Pachoinig (20,49).

Šolarji II, dekleta:

1. Mateja Povalej (22,34), 2. Elisabeth Kurej (23,29), 3. Nataša Cagar (24,71), 4. Marjeta Založček (25,56), 5. Andre Franc (25,77).

Mladinci I, dekleta:

1. Martina Ottowitz (23.06).

Mladinci, fantje:

1. Günther Pachoinig (21,34), 2. Günther Marko (21,99), 3. Klemens Wriesnig (22,11), 4. Hannes Maček (24,01), 5. Paul Kaspar (24,22).

Splošni razred, moški:

1. Niko Ottowitz (20,44), 2. Fric Golavčnik (20,90), 3. Peter Kuchar (21,04), 4. Janko Ottowitz (21,05), 5. Franc Rozmann (21,17).

Splošni razred, ženske:

1. Herta Tomaschitz (25,46), 2. Daniela Opetnik (29,39), 3. Bernardka Cvelf (29,81), 4. Paula Enzi (33,22), 5. Maria Eli. Zidej (35,14).

Starostni razred II, moški:

1. Franz Wriesnig (22,79), 2. Franz Traun (23,10), 3. Michi Ošina (27,44), 4. Fric Kert (27,50).

Starostni razred, ženske:

1. Ema Burkhard (27,90), 2. Štefka Golavčnik (30,68), 3. Jožica Mak (34,53).

Starostni razred II, moški:

1. Filomer Mak (22,17), 2. Friedrich Mak (22,25), 3. Franc Müller (22,57), 4. Jože Ottowitz (22,91), 5. Alois Juwan (22,96).

Železna Kapla

V nedeljo, dne 23. 1. 1983 smo v dvorani glavne šole v Železni Kapli igrali 2. del 4. slovenskega ekipnega prvenstva, ki je bil obenem tudi zaključek tega prvenstva, na katerem so bile zastopane ekipe: SŠK Obir I in II ter DSG Sele I. Tu se je ponovno izkazalo, da je SŠK Obir I najboljša slovenska ekipa na Koroškem, ki je letos s petimi zmagami in desetimi točkami postal slovenski ekipni prvak. To ekipo sestavljajo Franc Jožef Smrtnik, Zdravko Smrtnik, Vladimir Smrtnik in Justin Polanšek. — Druga je postala ekipa DSG Sele I (igralci Zdravko Oraže, Paul Olip in Mirko Oraže, ki je bil najboljši igralec tega turnirja). A kljub temu so proti SŠK Obir I zgubili 4 : 6 in 2 : 3. Tako so dosegli 6 točk. — Tretja pa je postala ekipa SŠK Obir II, ki je igrala le z dvema mladima, a zelo talentiranima igralcema: Gerhard Brumnik in Matej Dobeitz.

Pri ranglestvici je postal prvi Mirko Oraže z 8 : 1, drugi Franc Jožef Smrtnik s 6 : 2. Četrti je bil Matej Dobeitz z boljšimi seti pred Gerhardom Brumnikom.

kdz mladina za mladino

Piše: Tomo Millonig

Politična manipulacija medijev

Ta tema je bila povod, da so se dijaki v večjem številu odzvali povabilu KDZ in se zadnjo sredo zvečer zbrali k temu zanimivemu predavanju. Kot predavatelj je bil tokrat povabljen prof. Štefan Pinter. Kaj sploh pomeni beseda manipulacija? To ni nič drugega, kot pa propaganda, pavšalne sodbe, skratka, beseda, ki je nevtralna, dobi dodaten pomen. Dandanes se povsod zmeraj bolj poslužujejo te metode. To pa zaradi tega, da si po večini „nevedni“ bralci ali poslušalci medijev lahko ustvarijo mnenje o neki stvari; to mnenje pa bi naj bilo takšno, kot si ga želi časopis ali stranka, kateremu le-ta pripada. To ni prav nič nenavadnega, žalostno pa postane tedaj, če se nekdo ne more braniti proti subjektivnim napadom in razširjanjem predsodkov v časopisih. Tako se godi npr. nam Slovencem, ki res želimo medsebojno razumevanje med narodoma na Koroškem ter njih prijateljstvo. Resnica pa je največkrat drugačna, kajti naši avstrijski „prijatelji“ nas največkrat potiskajo v blato, iz katerega se sami ne moremo izkopati. In tudi če časopis zapiše očitno laž o neki stvari, sploh ni prave možnosti, da bi se proti temu branil. Ena možnost je sicer pismo bralcev, vendar jih v kočljivih zadevah sploh ne ali pa v skrajšani in popačeni obliki objavijo. Tako nam cenjeni redaktorji obračajo besede v ustih.

Primer za tole manipulacijo je prav gotovo naša kolodvorska akcija. Vsi boste poznali neobjektivno poročanje časopisov v tej zadevi, tako da so si ljudje, ki prej še nikoli ničesar niso slišali o tej stvari in ki niso zadosti informirani o manjšinskem vprašanju, prav gotovo ustvarili napačno mnenje in verjeli, da smo postopali kot radikalni anarhisti. Nam vsem so znane tudi metode najboljšega koroškega časopisa „Ruf der Heimat“, ki je pravi specialist za trganje stavkov iz smiselnega konteksta, samo zato, da jih potem lahko napačno in v škodo manjšini interpretira. Škoda pa je, da znamo tudi Slovenci sami prav dobro manipulirati. Če nekdo prebere NT in SV bo prav gotovo opazil, da SV ne bo zgubljal dosti besed o NSKS in KKZ (tudi kolodvorska akcija KDZ je v SV vedno samo „akcija mladine na kolodvoru“ — ZSM pač ni bilo zraven, po njih lastni krivdi), NT pa dela isto z organizacijami v okviru ZSO. Koga se bolj splača hvaliti, ne bom povedal, malo več objektivnosti bi pa kljub temu želel.

Kakšne gromozanske laži je možno spremeniti v resnico, je nazorno pokazal nemški žurnalist Günter Wallraf, ki se je pod psevdonimom javil pri nemški „Bild-Zeitung“ in tam opravljal posel redaktorja. Njegova spoznanja je pozneje objavil v knjigi; naj omenim samo, da je ta časopis gotovo že nekaj ljudi spravil v smrt — nekateri žurnalisti pa so baje tudi že tako krvoločni, da npr. o nesrečah, kjer ni teklo dosti krvi, sploh ne poročajo več. V Avstriji imamo podoben časopis, „Kronen Zeitung“. Žalostno je, da imajo prav ti časopisi najširši krog bralcev. Kaj ima današnji svet res samo tako malo pameti?

PS.: Od nekaterih poslušalcev predavanja bi lahko res pričakoval malo več zanimanja — spijo lahko doma tudi. Če se pa nekdo udeleži predavanja samo, da bi v klubu nekaj spil, je boljše, da gre kam drugam.

Naš športni reporter

piše F. Jožef Smrtnik

Ali bo KAC prvak?

Osemindvajset kol v hokejski ligi je odigranih in tudi t. i. „play-off“ je še v polnem teku. Že sedaj se marsikdo vpraša: „Kdo bo prvak?“ Možnosti prištevamo le še štirim klubom: Beljak, WEV, KAC in Feldkirch, ki je tudi letos eden od prvih favoritov.

Nas pa najbolj zanima, kakšno vlogo bo igral KAC (bil je že 18-krat avstrijski prvak) letos. V zadnjih tekmah pred play-offom smo opazili že kar dobre nastope Celovčanov. Ko pa smo zasledovali prve tekme play-offa, smo se morali vprašati, a je to res tisto moštvo, ki je v zadnjih letih navdušilo vsakega prijatelja hokeja na ledu. Nobene samozavesti, igre so nervozne, igralci nesigurni in nekoncentrirani. Tekme, v katerih vodijo, dajo iz rok in jih zgubijo. Včasih pa so spet dobri in presenetljivo zmagajo. Skratka: igrajo popolnoma nekonstantno, kar je predvsem za navijače „mučno“.

Kaj to pomeni? To pomeni, da je KAC v krizi, iz katere še ni, in najbrž ne bo prišel tako hitro. Veliki problemi so nastali, ko KAC ni mogel najti nadomestila za Norvežana Bjorna Scaareja, ki je lani tako uspešno igral v Celovcu. To je eden od glavnih vzrokov, je jih pa še več. Mogoče so igralci na začetku sezone, ko so dobro začeli, bili že preveč sigurni, da bo šlo letos zopet tako dobro, kot leta poprej. Ko pa ni šlo po želji, so igralci popustili in zgubili samozavest. Ko niso našli nadomestila za Scaareja, so postali kot ovce brez pastirja.

Preveč so se navadili na osebnosti iz Kanade, Norveške in Sovjetske zveze, ki igrajo v vrstah avstrijskih klubov. To opažamo že dolgo, da se avstrijski klubi preveč opirajo na legionarje in, da brez njih pade nivó moštva. Brez njih igrajo veliko slabše. Vsi klubi, (ne samo KAC), bi morali bolj podpirati mlade talente iz svojih vrst, da bi ti lahko v nekaj letih nadomestili drage Kanadčane.

V ponedeljek je KAC sicer zmagal proti vodilnemu moštvu iz Feldkircha in zaostja 3 točke za Predarlčani. Bili bi veseli, če bi postalo prvenstvo s tem bolj napeto in bi se odločilo o prvaku 1983 na zadnji tekmi v Feldkirchnu.

SPD „Obir“:

Deseta sankarska tekma

V nedeljo, 16. januarja 1983 je športna sekcija SPD „Obir“ na Obirskem priredila že desetič sankarsko tekmo. Iz leta v leto poteka organizacija tovrstnih prireditev bolj izkušeno in brezhibno. Seveda je tudi razvoj tehnike doprinesel svoj delež. Medtem ko se nam dandanes zdi merjenje časa z elektronskimi napravami skorajda samo po sebi umevno, smo le nekaj let nazaj še držali v ozeblih rokah po 2 ali 3 štoparice hkrati. Kar se tiče sankarskih prog, smo se vedno ravnali po željah tekmovalcev. Tako so letos vsi zadovoljno tekmovali po ugodno izpeljani Rtačevi cesti. V skupini dvojic je bilo prijavljenih 46 oseb, v vseh ostalih skupinah pa 91. Skupno je bilo torej 137 tekmovalk in tekmovalcev na štartu.

Vedno več jih je, ki jih poleg ljudskih mikajo tudi športne sanke. Pred nekaj leti na naših sankarskih tekmah še nihče ni tekmoval s športnimi sankami. Število tovrstnih športnikov je vmes vidno naraslo. Športna sekcija SPD „Obir“ zanimanju in številu primerno ukrepa, tako da pripravi ustrezne skupine. Gotovo je blizu čas, ko se bodo naši športniki-amaterji začeli meriti tudi v sankanju s precej hitrejšimi tekmovalnimi sankami.

Na razdelitvi nagrad v domači Kovačevi gostilni je društvena podpredsednica Mira Haderlap z velikim veseljem pozdravila častne goste kot predsednika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja in predsednika SPZ Valentina Polanška, predsednika SPD „Zarja“ Miho Travnika, domače občinske odbornike ter zastopnike sodelujočih društev TVN Sele, TVN Šmarjeta, TVN Borovlje in ASKÖ Bekštajn. Preden je podpredsednica izročila uspešnim tekmovalcem v vsaki skupini od 1. do 3. mesta pokal ter od 1. do 5. mesta diplomo, je še prebrala imena darovalcev pokalov. ZSO, SPZ, NSKS, KKZ, Slovenski vestnik, NT, deželni glavar Leopold Wagner, bivši predsednik deželnega zbora Josef Guttenbrunner, župan Albin Juvan, Franci Stern-Esso, gostilna Kovač, Kmečka gospodarska zadruga v Železni Kapli, Zveza slovenskih zadrug, Posojilnica Železna Kapla, Zveza slov. žena, Zveza slov. mladine, podjetje Lamprecht v Železni Kapli in seveda tudi Slovenska športna zveza).

REZULTATI:

Športne sanke I:

1. Klaudia Wutte, TVN Šmarjeta v R., 2. Heinzi Weratschnig, TVN Šmarjeta v R., 3. Walter Žura, TVN Šmarjeta v R.

Športne sanke II:

1. Josef Jung jun., TVN Sele, 2. Jozi Karničar, AK Obir, 3. Josef Jung sen., TVN Sele.

Šolarji I:

1. Adolf Miklau, AK Obir, 2. Marko Smrtnik, SPD Obir, 3. Engelbert Kučnik, SPD Obir.

Šolarji II:

1. Franci Haderlap, SPD Obir, 2. Heinzi Weratschnig, TVN Šmarjeta v R., 3. Jakob Haderlap, SPD Obir.

Šolarke:

1. Diana Olip, SPD Zarja, 2. Klavdija Miklau, AK Obir, 3. Angelika Kogoj, SPD Zarja.

Mladinci:

1. Izidor Karničar, SPD Obir, 2. Peter Haderlap, SPD Obir, 3. Dietmar Paulič, AK Obir.

Mladinke:

1. Karin Jung, TVN Sele, 2. Marica Smrtnik, SPD Obir, 3. Rosi Wilhelmer, TVN Šmarjeta.

Splošne ženske:

1. Inge Karničar, AK Obir, 2. Regina Smrtnik SŠK Obir, 3. Cita Smrtnik, SPD Obir.

Splošni moški:

1. in najboljši dneva Hanzi Smrtnik, SŠK Obir, 2. Jozi Karničar, AK Obir, 3. Franc-Jožef Smrtnik, SŠK Obir.

Seniorji I:

1. Josef Jung sen., TVN Sele, 2. Friedl Unterweger, Bekštanj, 3. Flori Miklau, SŠK Obir.

Seniorji II:

1. Josef Stane, SPD Zarja, 2. Thomas Wutte, TVN Šmarjeta v R., 3. Metod Olip, SPD Zarja.

Dvojice:

1. St. Haderlap/J. Karničar, 2. F. Unterweger/G. Zivkovič, 3. F. J. Smrtnik/M. Smrtnik.